RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

Kuch — adolatda

Adolat

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan · 2002 yil 1 март · juma · № 9 (348) · sotuvda erkin narxda

● Гап, бир қарашда жуда оддий бўлиб туюладиган, аслида эса ўта муҳим аҳамиятга молик бўлган «Соғлом она – соғлом фарзанд» деган ҳаётий масала хусусида бормоқда. Нафақат соғлом ва барқарор оилани шакллантириш, балки бутун жамиятимизда соғлом муҳит барпо этиш, халқимизнинг фаровон турмуши ва келажагини таъминлаш ҳам ушбу масаланинг қандай ҳал этилиши билан чамбарчас боғлиқдир.

Ислом КАРИМОВ.

ПРЕЗИДЕНТЛАР УЧРАШУВИ КУТИЛМОҚДА

Шу йилнинг 12 мартида АҚШ Президенти Жорж Буш Вашингтонда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов билан учрашади. Оқ уй шу ҳақда баёнот берди, – деб маълум қилинади АҚШнинг Ўзбекистондаги элчихонаси тарқатган матбуот хабарида.

Баёнотда қайд этилишича, 2002 йилнинг 12 мартида Президент Жорж Буш Оқ уйда (Овал кабинетида) Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовни қабул қилади. Икки давлат раҳбарлари музокараларида АҚШ ва Ўзбекистон ўртасида ўрнатилаётган янгича муносабатлар ўз аксини топади. Мамлакатларимиз ўртасида ҳамкорликнинг юксак даражага кўтарилиши Афғонистондаги террорчиларга қарши кураш жараёнида биринчи марта намоён бўлди. АҚШ нафақат хавфсизлик, балки инсон ҳуқуқлари, сиёсий ва иқтисодий ислоҳотлар борасида ҳам ҳамкорликни чуқурлаштиришни кўзламоқда, буларнинг ҳар бири Ўзбекистон ва унинг халқи билан мустаҳкам ва барқарор муносабатларни ўрнатишда муҳим омил ҳисобланади, – дейилади Оқ уй берган баёнотда.

ПРЕЗИДЕНТЛАРНИНГ АЛМАТИ УЧРАШУВИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Марказий Осиё иқтисодий ҳамжамияти (МОИҲ) негизида ташкил топган Марказий Осиё ҳамкорлиги (МОҲ) ташкилотига аъзо мамлакатлар Президентларининг биринчи учрашувида қатнашиш учун 28 февралда Алмати шаҳрига жўнаб кетди.

Марказий Осиё ҳамкорлигининг таъсис ҳужжатлари Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Ўзбекистон Президентлари имзолаши учун тақдим этилади.

Ҳужжатлар лойиҳалари шу ойда Бишкекда МОҲ мамлакатлари Ташқи ишлар вазирликлари раҳбарлари даражасида келишилган эди. Учрашувда Тожикистон Ташқи ишлар вазири Талбак Назаров, Қозоғистон Ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Ерлан Идрисов, Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Илҳом Неъматовлар учрашувдан сўнг ҳамкорлик доирасини кенгайтириш зарурлигини баён қилишди. Уларнинг сўзига кўра, бу, аввало, хавфсизлик муаммосига янгича қарашни тақозо этадиган АҚШ ва Афғонистондаги кейинги воқеалар билан боғлиқдир. Уларнинг қайд этишича, МОҲ ташкилотига кенгайтирилган ҳуқуқ ва ваколатлар берилаётгани боис унинг фаолияти нафақат иқтисодий сиёсатда, балки бошқа соҳаларда ҳам самарали бўлиши лозим.

МОҲ ҳамкорлиги иқтисодий, сиёсий ва маданий-инсонпарварлик соҳаларини қамраб олади. Хусусан, Ташқи ишлар вазирлари ягона иқтисодий маконни барпо этиш, сув-энергетика соҳасида ҳамкорлик борасида ўз фикрларини билдириб, ўзларининг минтақавий интеграция ривожига интилаётганликларини тасдиқладилар.

«Туркистон-пресс»

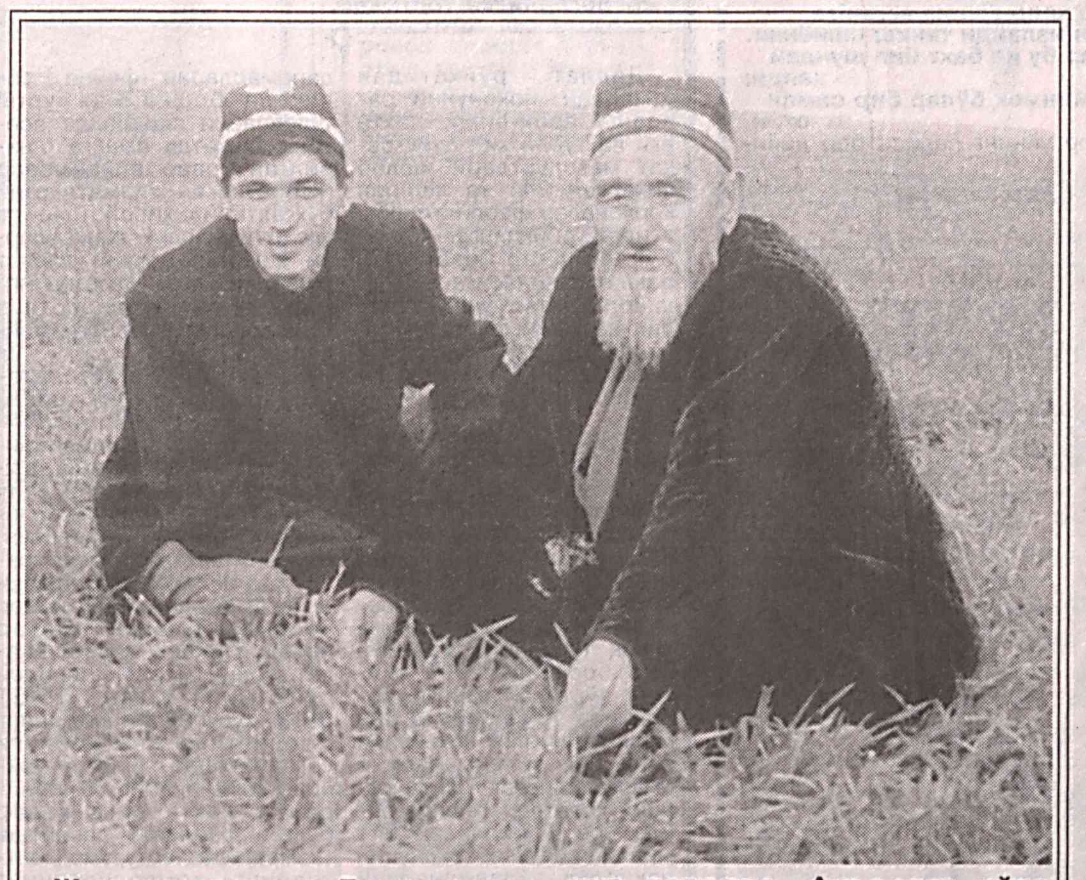

Жиззах вилоятининг Пахтакор туманидаги «Пахтакор» хўжалигида 75 ёшли отахон Абдумурод Қаршиевни яхши билишади. Фарзандлари билан «Ғайрат» фермер хўжалигини ташкил этиб, пахта ва ғалладан юқори ҳосил олаётган бу тиниб-тинчимас қариянинг атрофида невара-чеваралари ҳам доимо парвона. Анъанага кўра «Қарияларни қадрлаш йили»да ҳам Абдумурод ота Қаршиев юқори ҳосил олиш иштиёқида меҳнат қилишмоқда.

СУРАТДА: Абдумурод Қаршиев ўғли Алижон Қаршиев билан ғалла ривожини кўздан кечиришмоқда.

Галия ИБРОҲИМОВА олган сурат.

Таклиф

ЯНГИ ПАРЛАМЕНТ ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

Маълумки, фақат Олий Мажлис – Парламентгина қонунлар қабул қилиш ҳуқуқига эга. Хўш, янгидан ташкил этилаётган икки палатали Парламентнинг қай йўсинда ишлаши мумкин? Бугунги кунда ривожланган мамлакатларда қонун чиқариш масъулияти асосан Парламентнинг қуйи палатаси зиммасига юклатилган. Қонун чиқариш ва ижро органлари вакилларидан иборат бўлган юқори палата қуйи палата қабул қилган қонунларни маъқуллаш ёки рад этиш ҳуқуқига эга. Шу йўсинда, қонун чиқариш органи тизимида мужассамлашган «меҳнат тақсимоти» ғояси икки палатали Парламентнинг қонун чиқариш фаолиятини ташкиллаштириш масаласига халқаро амалиётда белгиланган усулда ёндошишни акс эттиради.

Иккала палата қабул қилган қонунларнинг Ўзбекистон Президенти томонидан имзоланиши ҳамда эълон қилиниши Конституцияда белгилаб қўйилиши лозим ва шу йўсинда Ўзбекистон Президенти қонун чиқариш жараёнининг тўлақонли иштирокчисига айланиши керак. Парламентнинг иккала палатаси гарчи ҳар хил ваколатларга эга бўлса-да, бир умумий вазифани – қонун қабул қилиш вазифасини амалга оширади. Ўзбекистонда бугунги кунга қадар икки палатали Парламент мавжуд бўлмаган. Шунинг учун биз янги тизимнинг Ўзбекистонга хос жиҳатларини инобатга олган ҳолда, жаҳон тажрибасига асосланиб, ҳар иккала палатанинг регламент тартибини, уларнинг ваколатларини ишлаб чиқишимиз зарур.

Эндигина «дунёга келган» қонуннинг «энагалари» кўп бўлиши мумкин, аммо унинг «бешиги» битта. Бу вазифани Парламентнинг қуйи палатаси амалга оширади. Айнан ана шу ерда қонун лойиҳаларининг аксарияти яратилади.

Қонун лойиҳасининг яратилишидан тортиб то у қонун шаклида қабул қилингунига қадар кўзланган ягона мақсад – ҳаётий ҳужжат яратишдир. Қуйи палата регламентини ташкил этувчи барча амаллар айнан ана шу мантиққа асосланади. Қонун қабул қилиш жараёнининг қуйи палата босқичларида иштирок этувчи тузилма ва шахслар фаолияти ҳам мазкур мақсадга йўналтирилган бўлиб, улар қуйидагиладан иборат: қуйи палата кенгаши, унинг қўмита ва фракциялари.

Қонун лойиҳаси тайёрланаётган жараёнда қуйи палата кенгаши ташкилотчилик вазифасини, қўмита қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш ва экспертлик қилиш вазифасини, фракция сиёсатчи вазифасини бажариши лозим. Қонун лойиҳасини тайёрлаш жараёнида ҳеч ким қонун моҳиятига тааллуқли қарорлар қабул қилиш ҳуқуқига эга эмас, фақат депутатлар мажлисигина бундай ваколатга эгадир.

Кенгаш қонун қабул қилиш жараёнида «қонун яратадиган», лекин уни қабул қилиш ваколатига эга бўлмаган эксперт-профессионал вазифасини бажаради. Фракция эса қонун лойиҳаси учун «ҳаётга йўлланма берадиган» ёки уни рад этиш тўғрисидаги қарорларда фракциянинг сиёсий нуқтаи назари бевосита акс этиши лозим.

Профессионал бўлмаган юқори палата жисмоний жиҳатдан қуйи палата зиммасига юклатилган иш ҳажмини бажара олмайди, лекин шундай қонунларга дуч келиш мумкинки, улар албатта юқори палатада кўриб чиқилиши шарт. Яъни:

а) бюджетга доир;

б) солиқлар ва йиғимларга доир;

в) молия, валюта, кредит, божхона, пул эмиссиясини тартибга солишга доир;

г) Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларини ратификациялаш ёки бекор деб эълон қилишга доир;

д) Ўзбекистон Республикаси Давлат чегараларининг ҳуқуқий ҳолати ва чегараларини ҳимоя қилишга доир;

е) Уруш ва тинчлик масаласига доир қонунлар. Қуйи палата қабул қилган қонун ошкора ва очиқдан-очиқ муҳокама этилади. Қўмита мажлисига кенг жамоатчилик вакиллари, қонун лойиҳаси ташаббускорлари, олимлар, эксперт-мутахассислар, оммавий ахборот воситалари вакиллари таклиф этилиши мумкин.

Юқори палатада эса кун тартибига маълум бир қонун лойиҳасини киритиш ҳақида қарор қабул қилинган вақтдан эътиборан қонун лойиҳаси кўрила бошланади. Палата аъзолари биринчи навбатда масъул қўмита хулосасини тинглайдилар, сўнгра муҳокама ўтказилади. Юқори палата регламентига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг маълум тоифадаги мансабдор шахслари муҳокама жараёнида навбатсиз сўзга чиқиш ҳуқуқига эга. Фикримизча, Ўзбекистон Президенти, Косnтитуцион суд раиси, Олий суд раиси, Олий хўжалик суди раиси, Республика Бош Прокурори, Ўзбекистон Президентининг юқори палатадаги ваколатли вакили мазкур мансабдор шахслар жумласига киритилиши лозим.

Ўзбекистон Президентининг ваколатли вакили давлат раҳбари талабларини ифодалаган ҳолда юқори палатада мунтазам равишда фаолият юритиши керак.

Қонун қуйи палата муҳокамасидан ўтгач, юқори палата қуйи палата томонидан қабул қилинган қонунни маъқуллайди ёки уни рад этади.

Хорижий давлатларнинг амалиётида шундай вазиятлар учрайдики, қабул қилинадиган қонун палаталараро бир неча бор «саёҳат қилган». Лекин эртами, кечми келишмовчиликлар бартараф этилиб, юқори палата қонуннинг якуний таҳририга эътироз билдирмаган ва қонун Президент столига қўйилган.

Ўзбекистон Президенти томонидан қабул қилинган қонуннинг имзоланиши ва қабул қилиниши конституцион мажбурият ҳисобланади. Президент қонун моҳиятини диққат билан ўрганиши, зарур ҳолларда Ўзбекистон Президенти маъмуриятининг ҳуқуқий бўлинмаларини мутахассисларни, олимларни жалб қилиши мумкин. Шу билан бирга, Президент қонунни сўзсиз имзолаши шарт эмас. Президент қонун лойиҳасини рад қилиб, қуйи ёки юқори палата депутатларига қайтадан кўриб чиқиш учун қайтариш ваколатига ҳамиша эгадир.

Қонун рад этилган ҳолда Ўзбекистон Президенти қонун ёки унинг айрим бўлимларига, бобларига, моддаларига, уларнинг қисмларига, бандларига доир ўз фикр-мулоҳазаларини баён этади.

Қонун экспетриза ва текшириш имтиҳонидан ўта олса, Президент томонидан имзоланади ҳамда халққа эълон қилиш учун расмий нашрларга юборилади.

Юридик нуқтаи назардан қонуннинг эълон қилиниши муҳим аҳамиятга эга, чунки қонун расмий жиҳатдан оммавий ахборот воситаларида эълон қилинган кундан сўнг 10 кун ўтгач, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида (қонунда бундан бошқа ҳолатлар кўзда тутилмаган бўлса) кучга киради. Қонуннинг халққа эълон қилиниши қонун чиқариш жараёнининг сўнгги нуқтаси ҳисобланади. Бошқа демократик давлатларда бўлгани каби эълон қилинмаган қонунлар Ўзбекистонда амал қилмайди.

Гулчеҳра МАЛИКОВА,
Тошкент Давлат юридик институти «Давлат ҳуқуқи ва бошқарув» кафедраси ўқитувчиси.

Публицистика

БУ МЕНИНГ БАҲОРИМ, ЮРТИМ БАҲОРИ!

Яна баҳор келди, салқин саҳарларда
Бодом шохларига ўраб оқ рўмол.
Қалдирғоч излайди таниш бўғотни,
Кўклам соғинчидан майсалар хушҳол.
Бойчечак сўйлайди қиш хотиротини...

Қиш бўйи эринибгина нур сочган қуёш бугун кўзни қамаштиради. Баҳор нафасидан бағри юмшаган музликлар жилға бўлиб шодон оқади. Мусаффо осмон остидаги яшил водий, дала, боғлар яна деҳқон қадамига, меҳру-ардоғига муштоқ.

Баҳор, сендан ҳам сулувроқ, сендан ҳам азизроқ, сендан-да мўъжизакор фасл борми?!. Ахир сенинг ишқинг билан замин кўкаргай, меҳринг билан олам яшаргай.

Баҳор, сен юракларга яшаш, яратиш, севиш-севилиш туйғусини солган, улғайиш, синовлар, курашлар фасли.

Бу менинг баҳорим, юртим баҳори!

Чинданда обод ва озод Ўзбекистонимизнинг ҳар баҳори улғайиш сари, юксалиш сари қўйилган кат-

та қадамлар бўлмоқда. Дунё бизни, биз дунёни танияпмиз. Дўстларимиз, ҳамкорларимиз кўпаймоқда. Фахру-ифтихорга лойиқ кашфиётларимиз доираси кенгаймоқда.

Қашқадарёда аср қурилиши деб ном олган улкан бунёдкорлик юрт имкониятларини яна бир карра дунёга кўз-кўз қилди десак муболаға бўлмас. Умумий қиймати 1 миллиард АҚШ долларига тенг полиэтилен ва суюлтирилган газ ишлаб чиқарадиган «Шўртангазкимё» мажмуи қисқа муддатларда барпо этилди. Яна бир хосиятли, улкан иншоот– Қизилқум фосфорит комбинатининг биринчи навбати барвақт ишга туширилгани-чи? Мамлакатимиз фахри бўлган «Ўздэуавто» қўшма корхонасида янги моделдаги харидоргир «Матиз» автомобилларини ишлаб чиқариш йўлга қўйилганидан қувонмай бўладими? Ҳаммасида замонавий техника, энг сўнгги даражадаги компьютерлар бошқаруви мужассам. Бугун Ўзбекистоннинг ишлаб чиқариши ақлий салоҳиятдан йироқ деб бизни камситмоқчи бўлганлар бармоқ тишлаб қолишгани рост.

Фақат ўтган йили хорижий сармоялар иштирокида юзга яқин қўшма корхона ташкил этилди. Табиийки, Ўзбекистоннинг экспорт салоҳияти кенгайди. Иқтисодиётимиз янада илдам ривожланишига шарт-шароит туғилди. Бугун жаҳон бозорига «Ўзбекистонда тайёрланган» деган тамға жўнатилаётган мол-маҳсулотлар рўйхати узун. Бу биз хорижий ҳамкорларга суяниб қолмаётганимизни, аксинча кўпдан кўп масалаларда улар бизга суянишаётганидан далолат эмасми? Ҳа, билакларда баҳорий ғайрат-шижоат жўш урган Ўзбекистон ҳар жабҳада ўзлигини намоён этмоқда.

(Давоми 2-бетда).

Бу ҳақда Вазирлар Маҳкамаси йиғилишида гапирилган эди

ҲАМЁН МЕНИКИМИ, СИЗНИКИМИ ҲОКИМ БУВА?

Ёки мулкдор, фермерларнинг танобини тортмоқчи бўлаётган ҳокимлар ва назоратчилар нега ер чизиб қолишгани хусусида

Фермер ўз ерида ишлаб бола-чақасини боқаётган, давлатга фойда келтираётган бўлсаю кимларгадир унинг ҳаракатлари шубҳали бўлиб туюлса, қадам қўйишлари ёқмаса? Нима қилиш керак? Башарти шубҳа қилган ёки ғаши келган кишининг қўлида амали бўлмаса фермернинг парвойи палак. Аммо амалдор, ҳоким, ҳокимтўра ёки назоратчи бўлса-чи? Фермерга етказилган зиён-заҳмат, изтиробларни тасаввур қилаверинг. Ана шундан кейин идорама идора югур-югурлар, ёза-ёзлар бошланади. Токи томонлардан бири қонунни тан олмагунича, обрў-иззат талашишлар давом этаверади.

Фикримизнинг исботи учун узоққа бориб ўтирмайлик. Самарқанд вилоят адлия бошқармаси тасдиқланган иш режасига асосан туман ҳокимликларида ўтказган текширишларда аниқланган ғайриқонуний ҳаракатлар шундан далолат беради. Айрим ҳолларда ҳокимлик фармойишлари шошма-шошарлик билан тадбиркорлик субъектларининг қонуний ҳуқуқларини бузган ҳолда қабул қилингани аниқланди.

Булунғурда шундай бўлди. Туман ҳокимлигининг 2001 йил 20 сентябрда қабул қилган 106-С сонли фармойишига мувофиқ бир йўла 6 нафар фермер ва акциядорга «меҳнат интизомини бузганлиги учун» деган мазмунда интизомий жазо чоралари қўлланилиб, ҳайфсан эълон қилинди. «Мулкдор» фермер хўжалиги раиси Э. Очилов, «Мададкор» фермерлар уюшмаси раҳбари Г. Холмуродова, «Машъал» фермер хўжаликлари уюшмаси раиси Ж. Болтаев, «Сулоқли» фермер хўжаликлари уюшмаси раҳбари Ш. Халилов, «Пирустоз» хусусий корхонаси ходими И. Сувонқулов ва акциядор А. Раббинқуловлар эса бундай «сийлов»нинг сабабини билолмай ҳайрон. Ахир улар ўзларича мустақил, туман ҳокимлигининг номенклатурасида қайд қилинмаган мулкдорлар бўлишса, жазога ўрин борми?

Ие, ҳали битта ҳайфсанга шунчалик димоғ-фироқ қиляпсизларми, жаноб фермерлар? Ахир ҳоким ҳар биттангизни истаган пайтда ишдан бўшатиши ёки ишга тайинлаши мумкин. Ишонмайсизми? Мана ҳокимнинг 78-сонли фармойишига асосан Анорбой Тошматов битта фармойиш билан «Хўжа Ҳофиз» фермер хўжалигига раис этиб тасдиқланибди. Илгари номенклатурага кирмаган эдику дейсизми? Кирмаган бўлса энди киритамиз. Шу ҳам иш бўлибдими.

Ана шунақа, керак бўлса ишлаб топаётган ҳар соф фойдангиз билан ҳокимликка ҳисоб бериб, ҳоким эса сизга маблағингизни қайси ишга сарфлаш ҳақида боплаб кўрсатма беради. Далил деяпсизми? Марҳамат. Туман ҳокими жамжимадор имзо чеккан 167-К сонли қарорни ўқиб кўринг. «Ташаббус-2001» кўрик-танлови ўтказиш учун Мирзо Улуғбек номли ишлаб чиқариш корхонасига 10 минг сўм, «Булунғур шароби» очиқ акциядорлик жамиятига 20 минг сўм ва «Килдон» очиқ акциядорлик жамиятига 20 минг сўм маблағ ажратиш юклатилган. Пулини тўламасангиз ҳолингизга вой.

Қовун қовунни кўриб ранг олади деганларидек, мулкдор ёки фермерларнинг ишига ғайриқонуний аралашиш сингари бундай ҳолатлар Булунғурдагина эмас, вилоятнинг бошқа туманларида ҳам рўй бераётганига нима дейсиз?

Тайлоқ туманидаги «Элипок» ширкат хўжалиги ҳудудидаги «Ғойибназар бобо» ва «Очилбобо» фермер хўжаликларига ногаҳонда текширувчи оралаб қолди. Вилоят ер ресурслари бошқармаси мутахассиси Р. Мансуров ҳе йўқ-бе йўқ фермерлардан камчилик қидиришга тушди. Бундан норози бўлган фермер хўжалиги раҳбарлари Х. Темиров ва Б. Очилова вилоят адлия бошқармасига ноқонуний текширишни тўхтатишни сўраб мурожаат қилишди. Қарангки, улар ҳақ бўлиб чиқишди. Ер ресурси хизмати ходими Р. Мансуров «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида»ги қонуннинг 9-моддаси талабларига хилоф иш тутган экан. Натижада суд қарори билан маъмурий жавобгарликка тортилиб энг кам ойлик иш ҳақининг уч баравари миқдорида жарима тўлайдиган бўлди.

Оқдарё туманидаги «Кумушкент» ширкат хўжалигида яшовчи фуқаро С. Орзумуродова фермер хўжалигини ташкил этолмай идорама-идора сарсон бўлиб юрган экан. Ниҳоят вилоят адлия бошқармасида унинг аризаси ўрганилиб чиқилганда ижобий қарорга келинди. Шунча вақтдан буён фуқаронинг қонуний талабига тўсқинлик қилиб келган туман ҳокимининг биринчи ўринбосари Б. Сатторов келгусида «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги қонун талабларига қатъий риоя этиш ҳақида ёзма тарзда огоҳлантирилди. Огоҳлантиришдан кўп ўтмай ўз вазифасидан озод этилди ҳам.

Паст Дарғом туманидаги «Паст Дарғом» ширкат хўжалиги ҳудудидаги «Эсонжон» фермер хўжалиги раҳбари Э. Хушмуродов туман ҳокими қарорига асосан 10 гектар ер майдонига эгалик қилиши лозим эди. Таассуфки «Паст Дарғом» ширкат хўжалиги раҳбари М. Юсупов фермерга ажратилиши зарур бўлган бу ерни «кўзи қиймади». Натижада турли баҳоналарни рўкач қилавериб, ишни орқага сураверди. Лекин фермер ҳам «қайсар», бунинг устига қонуншунос чиқди. Ниҳоят ёза-ёзлардан сўнг фермерга қонуний ер ажратиб берилиб, ширкат раиси М. Юсуповнинг юзи шувут бўлди.

Бу каби мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Иқтисодиётни эркинлаштириш, ислоҳотларни жадаллаштириш, фермерлик, мулкдорлик ҳаракатига кенг йўл очиш бугуннинг талаби. Зотан қишлоқларимиз эртасини ўйлаб ердан ризқ ундираётган, гўшт ва сутни кўпайтириб дастурхонга қут-барака киритаётган заҳматкаш кишилар ғамхўрликка, меҳр-мурувватга лойиқ инсонлардир. Буни фермернинг ҳамёнига эгалик қилишни ўйлаган раҳбарлар ёхуд ҳуда-беҳуда текширишлар билан мулкдорнинг «танобини тортиб» қўймоқчи бўлган назоратчилар англаб олишларига фурсат етди.

Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ,
«Адолат»нинг ўз мухбири.

ЕТТИ ИҚЛИМ САДОСИ

БОШ СОВРИНГА САЗОВОР СУРАТ

Голландиянинг Амстердам шаҳрида жаҳоннинг энг зўр профессионал фоторепортёрлари ўртасида ўтказиладиган «Уорлд пресс фото» танловига якун ясалди.

Ушбу танловда 4171 киши қатнашди. Улар 50 мингга яқин энг яхши суратларни ҳайъат эътиборига ҳавола этдилар. Уларнинг ичида табиатнинг жозибасини, ҳайвонот оламининг гўзаллигини, инсон қобилиятининг беқиёслигини, санъат оламининг бойлигини, ҳаётнинг бетакрорлигини ўзида мужассамлаган суратларни учратиш мумкин.

Гўзал, инсонни илҳомлантирувчи суратлар билан бирга одамларни даҳшатга солувчилари ҳам бор эди бу ерда. Ҳайъат аъзолари уларни диққат билан кўздан кечириб, Покистондаги қочоқлар лагерида ҳалоқ бўлган бир ёшли қизалоқни кафанлашаётгани акс этган даниялик фотомухбир Эрик Рафнар суратини энг юқори баҳоладилар. Ушбу сурат «Уорлд пресс фото» танловининг бош совринига сазовор бўлди.

ГАСТРОНОМДА ГЕРОИН СОТИЛАДИ

Челябинск шаҳрида истиқомат қилувчи икки аёл гиёҳванд моддаларни дўконда сотиб фойда кўришни ўйлаб қолишди.

– Нега энди беркиниб, қўрқиб хилватда савдо қилишимиз керак. Ахир тайёр иссиқ, озода жой – пештахта бор-ку, – деди бири иккинчисига. Уларнинг иккаласи ҳам гастрономда ишлашади. Сут ва колбаса маҳсулотларини сотишади. Бироз вақт ўтгач эса, «мижозлар» уларнинг олдига героин харид қилиш учун келадиган бўлишди. Гиёҳванд моддани сотишнинг эса ўзига хос усули бор.

Масалан, кўзлари шишиб қизарган аёл сотувчига зарур пулни узатади ва сут билан бирга керакли дорини олади. Қарабсизки, ҳаммаси жойида. Ҳеч ким ҳеч нарса сезмайди. Аммо милиция томонидан қўлга туширилган гиёҳвандлардан бири уларни «сотиб» қўйди. Милиция ходимлари гиёҳванд билан келиб сут харид қилгач ҳаммаси аён бўлди. Пештахта остидан 5 та пакетчада героин ашёвий далил сифатида олинди.

ВИСОЛНИ СУД БЕЛГИЛАЙДИ

Руминиянинг Гораила шаҳрида истиқомат қилувчи маршрутли такси ҳайдовчисининг ўзига ёқиб қолган қиз билан танишув истаги катта жанжалга сабаб бўлди.

Аслида воқеа бундай содир бўлган эди. Шофёр йигитча кўчада нозанин бир қизни кўриб қолади. Бир қарашдаёқ ошиқу бекарор бўлиб қолган йигитга қиз билан танишиш мақсадида машинасини эҳтиёткорлик билан ҳайдаб, унинг олдида тўхтатмоқчи бўлади. Аммо ён ойнаси тегиб қиз йиқилиб тушади.

Нозанин ўрнидан туриб ўз йўлида кета бошлайди. Бироқ ошиқ тушмагур машинасини яна у томонга буради. Бу гал ҳам қизни машина ойнаси туртиб ўтади. Гўзал йиқилмайди. Лекин полиция чақиради. Бир пастда одамлар тўпланадилар. Гувоҳлар иштирокида акт тузилиб, бахтсиз «Ромео»га қарши жиноят иши очилади. Энди суд пайтида йигитча маъшуқаси билан танишса ажабмас.

Публицистика

БУ МЕНИНГ БАҲОРИМ, ЮРТИМ БАҲОРИ!

(Давоми. Боши 1-бетда).

Етти иқлим ҳукмдори, соҳибқирон Амир Темур бундан олти аср муқаддам шундай битикларни ёзиб қолдирган эканлар: «Истардимки, бир гўзал париваш бошида тилла солинган патнис билан Бағдоддан Мовароуннаҳрга равона бўлсаю йўлда ҳеч бир зиён-заҳмат топмай манзилга етиб келса...»

Соҳибқирон орзу қилган йўллар манзилгоҳлар бугун обод, бехатар. Ташқи сиёсат соҳасида Ўзбекистон давлати қўлга киритган ютуқлар шундан далолат бермоқда. Қўшни Афғонистондаги вазият яхшилик сари юз тутгани ва Ўзбекистон бу борада энг яқин воситачи бўлгани унинг дунё ҳамжамиятидаги обрў-нуфузини янада оширди. Ўзбек дипломатияси инсоният душмани бўлган терроризмга қарши курашчан дипломатия эканлигини амалда намойиш этди.

Улғайишлар... улғайишлар солномасига тарих ўз қўли билан ёзган битиклар шу қадар теран, салмоқли, ҳар сафар «Бу менинг юртим» дея қалбингиз фахр-ифтихорга тўлади.

Пойтахтдаги ажойиб санъат кошонаси – консерваториянинг янги муҳташам биноси Марказий Осиёда ягоналиги билан кўнгилларда завқ-ҳавас уйғотади. Демак улғайишни истаган юрт ўз санъатини, санъаткорини қадрлайди. Энди бу санъат кошонасидан дилларни дилларга боғлагувчи, ёрни, вафони, баҳорни тараннум этгувчи куй-қўшиқлар янграмоқда.

Бу менинг баҳорим, юртим баҳори!

Баҳор – муборак байрамлар, шодиёналар, сайллар фасли. Қирларда кўпкари, чавандоз, полвонлар баҳси.

Яна баҳор келди яшил водийга
Қалдирғоч излайди таниш ошиённи.
Эҳ дўстлар бу не бахт йил шундай келди:
Ҳар ким минмоқ бўлар бир саман отни.

Қариси бор уйнинг париси бор дейишади. Баҳор айёмида хонадонларимиз нуроний чеҳрали, пиру бадавлат отахон-онахонларимиз билан янада серфайз, сермазмун. Уларнинг бебаҳо ўгитлари ҳаётни, инсонни, киндик қони тўкилган шу муқаддас заминни қадрлашга даъват эмасми? Шоир айтганидек:

Мен нечун севаман Ўзбекистонни,
Тупроғин кўзимга айлаб тўтиё...

Бойликлари учун эмас асло. Аввало шу юртга фарзанд бўлиб туғилганим, улғайганим учун. Демак, юртимнинг баҳори – умримнинг баҳори. Кўклам япроқлари унинг саҳифалари. Бу саҳифалар қатига жо бўлгувчи мазмун бугуннинг машаққатларидан, ташвиш-ҳаловатларидан яралади. Чирой жозиба касб этади. Бу чирой қалбларимизни ҳеч қачон тарк этмасин.

Хуш келибсан, юртимга баҳор!

З. ТОҲИРОВ.

ТАРАҚҚИЁТИМИЗНИНГ ИҚТИСОДИЙ АСОСИ

Давлатимизда иқтисодий ривожланиш юксалиб борган сайин ўз навбатида, иқтисодий ҳуқуқбузарликларнинг ҳам содир этилаётгани кўзга ташланмоқда. Бу эса Республика Бош прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш Департаменти ходимларини янада зийракликка, қонунбузарликларни олдини олиш ва бартараф этишга ундамоқда.

Департамент ташкил этилгандан буён иқтисодиёт ва солиқ соҳасида содир этилаётган ҳуқуқбузарликлар, уларнинг олдини олиш, бартараф этиш ва бу борада ҳуқуқ тарғиботи фаолияти юзасидан муайян ишлар амалга оширилди. Бу борада олиб борилган тадбирлар натижасида ўтган даврда солиққа оид жами 1307 та жиноят қўзғатилиб, 3846 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилди.

Давлат рўйхатидан ўтмасдан, ноқонуний равишда арoқ-вино, пахта ёғи ва турли хил озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарган 241 та яширин корхоналар фаолияти фош этилди. Аниқланган қонунбузарликлар юзасидан давлат хазинасига 9 миллиард сўмлик қўшимча солиқ ва жарималар ҳисобланиб, шундан бюджетга 4 миллиард 41 миллион сўмлик маблағлар ундирилди.

Шунингдек, 527,1 миллион сўмлик маҳсулотлар ҳуқуқбузарлардан олиб қўйилди.

Ноқонуний нақд пул айланмаларини аниқлаш, уларни бартараф этиш ва кунлик нақд пул тушумларини банк муассасаларига тўлиқ тушишини таъминлаш борасида 2001 йилнинг тўртинчи чораги мобайнида 16 миллиард 899 миллион сўмлик ноқонуний нақд пул айланмаларини амалга оширган 208 та жиноий ҳолатлар, январь ойида эса 2 миллиард 941 миллион сўмлик ноқонуний нақд пул айланмаларини амалга оширган 57 та жиноятлар аниқланди.

Ишлаб чиқарилган маҳсулотлар, даромад (фойда) жамғармаларини яшириш, сотилган товарлар (ишлар, хизматлар) ҳажмларини пасайтириш, сохта тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш йўли билан солиқ тўлашдан бош тортиш ҳолатлари ёки бир сўз билан айтганда «яширин иқтисодиёт»нинг шаклланиши айрим усуллар асосида кенгайиб бормоқда.

Департамент органлари томонидан аниқланган ҳуқуқбузарликларни таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, даромадларни (фойда), солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни яширишда асосан ҳақиқатда амалга оширилган товар айланмалар (кўрсатилган хизматлар)ни бухгалтерия ҳисоботларида акс эттирмаслик, яъни, уларни яшириш орқали давлат солиқ хизмати идораларига нотўғри сохта ҳисоботлар топшириш усулларидан фойдаланилмоқда.

Ўтган даврда Департамент органлари томонидан 12 миллиард 732 миллион сўмлик товар айланмаларини расмий ҳисоботлардан яширган 158 та хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти фош этилган. Жумладан, тошкент шаҳар прокуратураси ходимлари томонидан олинган тезкор маълумотлар асосида Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани Давлат солиқ инспекциясидан рўйхатдан ўтган «RUST BRIG» хусусий фирмасининг фаолиятини қонунийлиги ўрганилганда, фирма ўзининг 2001 йилнинг 5 июнидан 11 октябрига қадар бўлган фаолияти давомида «Узмевасабзавотузумсаноатхолдинг» компаниясининг савдо омборларидан жами 432 миллион 61 минг 300 сўмлик спиртли маҳсулотлар сотиб олган. Лекин бу маҳсулотларни сотишдан тушган маблағни атиги 2 миллион 224 минг 350 сўмини фирманинг ҳисоб рақамига инкассация қилинганлиги, ўз навбатида спиртли маҳсулотлар сотиб, олинган маблағлар бу фирманинг ҳисоб рақамига турли ташкилотлардан қурилиш, халқ истеъмоли моллари ва автоэҳтиёт қисмлари учун келиб тушганлиги аниқланди.

Шунингдек кўрсатилган вақт мобайнида фирманинг товар айланмаси миқдори 430 миллион 229 минг 300 сўмни ташкил этганлиги ва корхона солиқ идораларига топширган ҳисоботларида товар айланмаси миқдорини 257 миллион 142 минг 780 сўмга кам кўрсатиб, яширганлиги аниқланган.

Ушбу ҳолат юзасидан фирма раҳбари Р. Ҳамидовга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, ушбу иш қонуний баҳо бериш учун судга юборилди.

Шундай қонунбузарлик ҳолатлари олдини олиш, солиқ тўловчилар, қолаверса, фуқароларнинг ҳуқуқий онгини ўстириш, улар ўртасида солиқларни ўз вақтида тўлашликнинг афзалликлари ва тўламасликнинг оқибатлари юзасидан мунтазам равишда учрашувлар ўтказиб келинмоқда. Ҳуқуқ тарғибот фаолияти борасида оммавий ахборот воситалари имкониятларидан ҳам кенг фойдаланилмоқда. Эътиборлиси, солиқ тўловчилардан 400 миллион сўмга яқин маблағлар ўз ихтиёрлари билан, яъни, бевосита тушунтириш ишлари натижасида давлат бюджетига тўланиши таъминланди.

Агарда барча солиқ тўловчилар белгиланган солиқларни ўз вақтида, онгли тарзда тўласа, давлатимизнинг иқтисодий салоҳияти ва қудрати янада юксалади. Улар тўлаган солиқлар аҳолини, жумладан, ҳар биримизни ижтимоий ҳимоямизга, мамлакат мудофааси ва равнақига, шаҳар ва қишлоқларимизни, кўча ва маҳаллаларимизни ободонлаштиришга, халқимиз учун таълим ва тиббиёт масканлари қуришга сарфланади. Шунингдек, аҳоли иш ҳақини, нафақа ва бошқа имтиёзли тўловларни ўз вақтида олади.

Агарда солиқ тўловчилар солиқларни ўз вақтида тўламаса, даромадини солиқдан яширса, албатта қонунда белгиланган жазога тортилади, яъни бир сўз билан айтганда, солиқ тўлаган ютади, тўламаган ютқазади. Бу дегани агар солиқ тўловчи, бир корхона солиқ даромадидан давлатга фойда солиғи тўлаши керак бўлса-ю, уни тўлашдан бош тортса, яъни тўламаса, бундай ҳолатда олган даромади ва шунча миқдордаги жаримаси билан ҳисобланиб, ундириб олинади. Масалан: 100 сўм даромад олган корхона 24 сўм фойда солиғи тўлайди. Агарда шу суммани тўламай, уни яширса, бундай ҳолатда олган 100 сўм даромади ва шунча миқдордаги жаримаси билан жами 200 сўм ундириб олинади ҳамда қонуний жавобгарликка тортилади. Демак, 200 сўм тўлаб яна жавобгарликка тортилгандан кўра, 24 сўм даромад солиғини тўлаган афзал эмасми?

Солиқлар давлатимиз ва ҳаётимиз фаровонлиги йўлида хизмат қилар экан, уларнинг ўз вақтида тўланишини таъминлаш, солиққа оид жиноятларнинг келиб чиқишига йўл қўймаслик барчамизнинг бурчимиздир.

Ноқонуний тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш, олинган даромадни солиқдан яшириш ва бошқа солиққа оид қонунбузилиш ҳолатлари, шунингдек, асоссиз ўтказилаётган текширишлар юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш Департаментининг 133-84-20 ва 144-83-65 рақамли ишонч телефонларига мурожаат қилишларингизни сўраймиз.

Азамат ЭРГАШЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш Департаментининг катта инспектори.

Солиқчилар фош этади

ҚОНУНСИЗ ИШ — КЕЛТИРАР ТАШВИШ

Бугун шундай: кимки солиққа чап бериб ноқонуний фаолият кўрсатишни кўзласа овора бўлади. Чунки солиқ хизматининг ўткир нигоҳидан ҳеч ким ҳеч қачон қочиб қутулолмайди. Даромадини солиқдан яшириб мўмай бойлик орттирмоқчи бўлганнинг, ноқонуний ишга қўл урганнинг барибир бир кунмас бир кун чуви чиқади. Ахир қонунсиз иш – келтирар ташвиш, деб бежиз айтилмаган. Қуйида солиқ хизмати ходимлари томонидан кейинги пайтда жойларда фош этилган айрим ноқонуний ишлар ҳақида тўхталамиз.

«Ўзбексельмаш»ни ҳаммамиз қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхона сифатида биламиз. Бироқ у ердагилар тадбиркорлик бобида ҳам ўткир эканлар. Бўлмаса заводнинг ичида «печенье» ишлаб чиқаришга йўл қўйиб қўйишармиди? Яна кимга денг: савдо фаолиятини амалга ошириш учун ҳеч қандай ҳужжати бўлмаган тадбиркорга. Корхона ичида яширин фаолият кўрсатишга қулай шароит ҳозирлаб олган А Умаров учун мутасаддиларнинг ўзларини ижара шартномасини тузишга раҳнамолик қилганликларининг ўзи қизиқ. Тўққиз нафар ёлланма ишчини атрофига бирлаштириб фаолият юритишга киришган А. Умаровнинг охир-оқибат қилмиши фош бўлди. 140 минг сўмлик сифатини тасдиқловчи ҳеч қандай ҳужжати бўлмаган хом ашёни харид қилиб, икки миллион сўмлик тайёр маҳсулот ишлаб чиқарган устамон тадбиркор 159 минг сўмлик «печенье» билан қўлга тушди. Касалини яширсанг иситмаси ошкор этади деганлари шу-да.

* * *

Ён атрофга қараб тўғри келган иш билан шуғуллансам бўлаверади эканда, деганлар қаттиқ хато қилишади. Бу нарсани бошидан ўтказган М. Юсупов шундай фикрга келди. У Шайхонтоҳур туманининг Белтепа мавзесида видеокассеталар савдосини йўлга қўйган эди. Бироқ бунинг учун керакли ҳужжатларни расмийлаштириш зарурлигини унутган экан. Аудио-видео, компакт дисклар билан савдо фаолиятини юритилиши, бунга оид белгиланган тартиб-қоидаларнинг қай тарзда бажарилишини текширишдан ўтказган солиқчилар фуқаро М. Юсуповдан 73 дона 182,5 минг сўмлик видео кассеталарини далилий ашё сифатида олиб қўйишди. Энди даромад орттириш учун ҳар бир нарсанинг ҳужжатларини расмийлаштириш зарурлигини у тушуниб етган бўлса ажаб эмас.

* * *

Мулкчиликнинг шаклидан қатъий назар тадбиркорлар томонидан аҳолига кўрсатилаётган хизматларнинг сифати ва тўғри бўлиши ҳамда солиқ қонунчилигига амал қилиниши юзасидан «Кабель телевидениеси» билан шуғулланаётган хусусий тадбиркор М. Самиговнинг иш фаолияти текширилганда назоратчилар антиқа ҳолатнинг устидан чиқдилар. Текширув жараёнида фуқаро М. Самиговга «почта ва телекоммуникация агентлиги» томонидан берилган лицензия муддати 2001 йилнинг 28 августида тугаган бўлишига қарамай унинг лицензиясиз фаолият юритиб келаётганлиги, мижозлардан 182,3 минг сўм нақд пул йиғиб олганлиги, олинган пулларга квитанция ёзилмагани ва тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун ҳеч қандай ҳужжати бўлмаган икки фуқарони ёлаб ишлатаётганлиги аниқланди.

* * *

Тошкент шаҳар солиқ идоралари томонидан шаҳар ҳудудида ноқонуний равишда фаолият кўрсатаётган тадбиркорларни аниқлаш ва уларнинг фаолиятига барҳам бериш бўйича ўтказилаётган тадбирлар ўз самарасини бермоқда. Яқинда Шайхонтоҳур туманидаги Ипакчилик кўчасининг 1-уйида хусусий тадбиркор У. Сиддиқов томонидан «Қуюлтирилган сут» маҳсулоти ишлаб чиқарилаётганлиги, савдо фаолиятини амалга ошириш учун ҳеч қандай ҳужжати бўлмаган ҳолда ушбу маҳсулотни нақд пулга сотаётганлиги аниқланиб қисқа муддатли текширув ўтказилди. Унда ушбу цех «Ипакчилик илмий тадқиқот» институтига қарашли бинода ташкил этилганлиги, савдо фаолиятини амалга ошириш учун рухсатномаси ва назорат касса машинаси бўлмаган ҳолда 180 дона «Қуюлтирилган сут» маҳсулотини 95 минг сўмга сотганлиги аниқланди. Цех кўздан кечирилганда сифат сертификати бўлмаган 350 килограмм шакар, умумий миқдори 1,1 миллион сўмлик «Қуюлтирилган сут» ва 3000 дона Литва давлатининг Марямпол шаҳридаги заводнинг маҳсулоти бўлган ёрлиқлари борлиги аниқланиб, далилий ашё сифатида олиб қўйилди.

* * *

«Отчопар» буюм бозори олдидаги юк машиналари турадиган жойда ҳеч қандай ҳужжати бўлмаган ҳолда фуқаро М. Жўраева акциз маркаси бўлмаган тамаки маҳсулотлари билан савдо қилаётган пайтида қўлга тушди. Ундан 32,8 минг сўмлик 170 қути «Астра», 4,5 минг сўмлик 15 қути «Монт лайте» ва фуқаро С. Жўраевадан 49,5 минг сўмлик 110 қути «Пине» тамаки маҳсулоти олиб қўйилди. Бу ердаги яна бир қизиқ ҳолат одамни таажжубга солади. 12 турдаги жами 1305 қути акциз маркаси бўлмаган тамаки маҳсулотининг эса эгаси чиқмади.

* * *

Фуқаро Ш. Асадов бойисам бойий, деган қабилда иш юритиб омадини синаб кўрмоқчи бўлди. Қараса ҳамма ерда шакарнинг бозори чаққон. «Мен ҳам шундай савдо билан шуғулланиб кўрай», дея ноқонуний ишга қўл урди. Акмал Икромов туманининг Х. Турсунқулов кўчасида жойлашган 42-сонли автоулов сақлаш жойида кўтарасига шакар сота бошлади. Қараса 550 сўмдан бу маҳсулот қўлма-қўл бўлиб кетаяпти. Бироқ қинғир ишнинг қийиғи чиқди, деганларидек у 2000 килограмм шакарни кўтарасига пуллаётганида қўлга тушди. Бундан ташқари ушбу жойда ҳеч қандай ҳужжати бўлмаган 169 қоп, жами 8450 килограмм, умумий миқдори 4647 минг сўмлик шакар сақланаётганлиги аниқланди. Ноқонуний сотилаётган маҳсулот далилий ашё сифатида олиб қўйилди.

Рустам АҲМАДАЛИЕВ,
«Адолат» мухбири.

Газ тақсимоти

ОЛОВИ ЁҚАДИ-Ю, ПУЛИ ЧАҚАДИМИ?

Табиий газ – бееминнат дастёр. У чойни қайнатади, овқатни пиширади, уйни иситади. Уй бекаларининг жонига оро кириб, оғирини енгил қилади. Айниқса, қиш мавсумида унга бўлган талаб ва эҳтиёж янада ортади. Шу вақтларда табиий газнинг йўқлиги, ўта паст ёнаётгани ҳақида эътирозлар билдирилади.

Бироқ газ етарли бўлган пайтда ҳам баъзи фуқаролар ойлик тўловларини тўлашга келганда, турли баҳоналарни рўкач қилишади. Олови ёқади, пули чақади, қабилида иш тутишади.

Корхонамиздаги ишловчиларнинг барчаси табиий газ тўловларини ундириш, қоида бузишларни тартибга солиш ва бошқа турдаги хизматларни бажаришга жалб қилинган. Бу соҳада текшириш ва рейдлар мунтазам ўтказилиб бориляпти. Камчилик ва қонунбузарликлар олди олинмоқда. Текширишлардан шу нарса маълумки, аксарият хонадонларда гугуртни тежаш мақсадида газ плитасини доимий ёнган ҳолда қолдиришдек ёмон ҳолат мавжуд. Бундан ташқари, газдан ўғирликча, ноқонуний фойдаланаётган фуқаролар ҳам учрайди.

Наҳотки, улар ерга, сувга, газга ва электр энергиясига хиёнат қилиш гуноҳлигини билишмаса? Ахир бу ҳаракати билан қўни-қўшниси, маҳалла-кўй ҳақига хиёнат қилишяпти-ку?

Қайси бир хонадонга кирманг, тўлов дафтарини топа олмагани, оиласида кимдир беркитиб, ишга кетганлигини рўкач қилишади. Ҳатто бир ойлик тўлов суммасини ҳам билишмайди. Пул тўлашда турли баҳоналарни қалаштириб ташлашади.

Афсуски, кейинги пайтда қайта-қайта огоҳлантиришларимиз айрим фуқароларга чивин чаққандай ҳам таъсир қилмай қўйди. Қуйида ана шундай қарзини тўламаётган фуқароларимиз билан танишинг.

Қаҳрамон МФЙдан А Исматов, А. Акбаров, Уйчи шаҳарчаси Бахт кўчасидан М. Қаюмов, М. Нормирзаев, М. Мирзаева, Ёрқўрғон қишлоғи Учқун кўчасида яшовчи К. Устабоев...

Юқоридаги фуқароларнинг қарзи 8 мингдан тортиб 36 минг сўмдан ортиб кетган. Шундай бўлса-да, бу боқимандалар ҳамон хотиржам, парвойи фалак юришибди. Яна шундай ҳолатлар мавжудки, ундан кўз юмиб бўлмайди. «Зарбдор» ширкат хўжалиги ва туман халқ таълими бўлимига қарашли 47-болалар боғчаси ҳужжатларни расмийлаштирмай, газдан ноқонуний равишда фойдаланиб келишмоқда. Шунингдек, газ тақсимлагич қурилмалари эшикларини, газ қувурлари устунларини ўғирлаб кетиш ҳоллари ҳам содир этилаётир. Ахир шу инсофданми?!

Юртбошимиз таъбири билан айтганда, бундай нуқсонларга йўл қўйган бирорта раҳбар ўз чўнтагидан бирор сўм ҳам жарима тўлагани йўқ. Ҳаммаси ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Исрофгарчилик учун жазо берилмас экан, раҳбар ҳам, оддий ходимлар ҳам бу масалада бепарво бўлаверади.

А. ҚОДИРОВ,
Наманган вилояти Уйчи тумани газ таъминоти корхонаси бош муҳандиси.

«Тошкентдонмаҳсулотлари» уюшмаси тизимида ишга туширилган ўзбек-болгария «Лоренадум» қўшма корхонаси соатига 500 килограмм унни тўрт хил макаронга айлантиришга муваффақ бўлмоқда. Тайёрланаётган маҳсулотларнинг сифати жаҳон андозалари талабларига мос тушаётганлиги учун унга нафақат республикамизда, балки қўшни Қирғизистонда ҳам эҳтиёж кучаймоқда.

СУРАТЛАРДА: корхона маҳсулотлари; корхона ишчиси Раҳбарой Боймуҳаммедова бу ерда меҳнат қилаётганидан мамнун.

Галия ИБРОҲИМОВА олган сурат.

СУВНИ ТЕЖАНГ

«Экосан» халқаро жамғармасида «Табиий ресурслардан рационал фойдаланишда жамоатчилик роли» мавзуида йиғилиш ўтказилди. Унда Республика Ер ресурслари давлат қўмитаси, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Тошкент вилояти ҳокимлиги раҳбарлари ва бошқа мутасаддилар иштирок этишди.

– Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамасининг сўнгги йиғилишида табиий ресурслардан фойдаланишда жамоатчиликнинг роли муҳим эканини алоҳида таъкидлаб ўтган эди, – деди жамғарма раиси Юсуф Шодиметов «Туркистон-пресс» мухбирига. – Сўнгги вақтларда аҳоли ўртасида, корхоналар, қишлоқ хўжалигида табиий ресурслардан фойдаланишда камчиликларга йўл қўйилмоқда. Қишлоқ хўжалигида сувдан оқилона фойдаланмаслик оқибатида, охирги икки-уч йил ичида минтақада сувсизлик муаммоси кескин даражада ортди. Қишлоқ хўжалигига катта зиён етказилди. Бу муаммоларни бартараф этиш учун, суғориш иншоотларидан фойдаланишнинг рационал тизимини ишлаб чиқиш талаб қилинади.

Ю. Шодиметовнинг таъкидлашича, Ўзбекистонда сув заҳиралари кам. Агар сувни тежамасак, оқибатда турли муаммолар келиб чиқиши мумкин. Сув олинадиган жойдан то экинзорларга етгунча унинг қирқ фоизи исроф бўлади. Бундан ташқари мамлакатимизда ичимлик суви танқислиги ҳам вужудга келаяпти. Ичимлик суви корхоналар ва турли хил шахобчаларда техник мақсадларда қўлланилмоқда, шунингдек вилоят марказлари ҳамда бошқа ҳудудларда экинларни суғориш учун ҳам ишлатилмоқда. Фақат Тошкент шаҳрини оладиган бўлсак, ёз мавсумида жон бошига минг литр сув тўғри келаяпти. Бундай муаммоларни бартараф этишнинг ягона йўли табиий ресурслардан фойдаланишда жамоатчиликнинг ролини оширишдан иборат.

БУРЧ ВА МАСЪУЛИЯТ

Ёнғинга қарши курашувчиларни осойишталик жонкуярлари деса бўлади. Негаки бу соҳа хизматчилари аҳоли хонадонларида кўнгилсиз ҳодисалар содир этилмаслиги учун кеча-ю кундуз елиб-югуришади. Каттақўрғон туманидаги Ёнғинга қарши кураш жамияти аъзоларининг бу борадаги хизматлари таҳсинга лойиқдир. Ўн тўрт кишидан иборат жамоанинг ҳар бири эртадан кечгача қатор ташкилот ва хонадонларда бўлишиб, газ ва электр печларидан фойдаланишда ёнғин чиқмаслигининг олдини олаяпти. Ёнғинга қарши кураш олиб боришаяпти.

Шуни алоҳида қайд этиш жоизки жамият аъзоларининг саъй-ҳаракатлари туфайли Каттақўрғон туманида 2000 йилга нисбатан 2001 йили ёнғин содир этилиши 30 фоизга камайтирилди.

Биз жамият хизматчилари фаолияти билан батафсилроқ танишиш мақсадида улар ҳузурида бўлдик. Жамият раиси Илҳом Норов жамоа билан навбатдаги вазифалар ҳақида суҳбатлашаётган экан.

– Ҳозиргина «Пахтакор» жамоа хўжалигидан келдик, – деди Илҳом Норов. – Ўтган йили бу ердаги Жарбоши қишлоғида яшовчи Раҳматов хонадонида ёнғин содир этилган эди. Жамоамиз билан хўжалик қишлоқларида бўлиб, аҳоли ўртасида ёнғиннинг олдини олиш юзасидан унинг қоидаларига амал қилиш хусусида суҳбатлар ўтказдик. Ўзингиз биласиз: олов – тилсиз ёв. Сал бепарво ёки лоқайдсизлик қилдингизми учқундан аланга чиқиб кўнгилсиз воқеаларга олиб келади. Уларнинг содир этилмаслиги учун ҳар куни хизматчиларимиз маҳалла ва хонадонларда тушунтириш ишлари олиб боришади. Печка мўрилари, электр асбоб-ускуналарини назоратдан ўтказишади.

Дарвоқе, Илҳом Норовнинг ёнғинга қарши кураш жамиятига раис бўлиб келганлигига 8 йил бўлди. У хизматчиларнинг ўз бурчларига нисбатан масъулиятини оширишга ҳаракат қилмоқда. Жамоа фақат ташкилот ёки хонадонлардаги иситиш тармоқларини назорат қилиш билан чекланиб қолмаяпти. Хўжаликлардаги техника ва транспорт воситаларига ҳам алоҳида эътибор бераяпти.

Жамият маъмурияти ҳар йили ғалла, пилла, пахта йиғим-терими мавсуми олдидан фойдали тадбирлар ишлаб чиқади. Бу тадбирларга мувофиқ ғаллакор, пиллакор ва пахтакорлар ҳузурида бўлиб, улар томонидан ёнғинга қарши курашга кўрилган тайёргарликни ўрганишади. Ўз навбатида ўзларининг фойдали маслаҳатларини бериб боришади.

Жамоада ўз хизмат соҳасига нисбатан фидойи кишилар кўпчиликни ташкил этади. Техник ходимлардан Парда Соҳибов, Қаҳрамон Элмуродов, иш юритувчи Дилбар Сувоновалар шулар жумласидандир. Уларнинг ҳалол ва фидокорона хизматлари туфайли давлат ҳисобига ўтган йили режадаги 1 миллион сўм ўрнига 1,5 миллион сўм тушум пули тушди.

Жамият фаолиятини кучайтиришда Самарқанд вилояти кўнгилли ўт ўчириш жамиятининг раиси Мавлон Фаътуллаев ҳамда унинг ўринбосари Актам Маҳмудовларнинг ғамхўрлиги катта бўлаётир. Негаки уларнинг саъй-ҳаракатлари туфайли туман хўжаликларидаги трактор ва ғалла ўриш комбайнлари ўт ўчириш қисмлари билан таъминланиб бориляпти.

– Биз доимо, – дейди жамият раиси Илҳом Норов, – туман ўт ўчириш қисми жамоаси билан ҳамкорликда иш олиб борамиз. Бу эса хизмат фаолиятимизда ижобий натижалар бермоқда.

Туман ёнғинга қарши кураш жамияти аъзоларининг хизматлари осон эмас. Ҳар куни қишлоқма-қишлоқ, ташкилотма-ташкилот юриб, тарғибот ва ташвиқот ишларини олиб боришади. Хўжаликлардаги барча техника тракторларни кўздан кечиришади. Асосий мақсад эса битта: ҳеч жойда ҳеч қачон кўнгилсиз ҳодиса содир бўлмасин! Хайрли ният билан улар хизмат қилиб чарчаш нималигини билишмайди.

Асқар ЖАЛИЛОВ,
«Адолат» мухбири.

Жавонимиз жавоҳирлари

ТАРИХИЙ АСАРДА ЗАМОНА РУҲИ

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Пиримқул ҚОДИРОВ билан суҳбат

Қатор тарихий романлари билан маънавий меросимизга улкан ҳисса қўшаётган севимли адибимиз Пиримқул Қодиров бир суҳбатида: «Халқимиз ўз тарихий илдизларидан астойдил куч олса мустамлакачилик занжирини узиб чиқишга қаратилган ҳаракатлар авж олиши мумкин эди,—деган эди.

Дарҳақиқат, «Юлдузли тунлар», «Авлодлар довони» романлари ҳамон қўлма-қўл ўқилаётган асарлар сирасига киради.

Адибнинг тарихий мавзудаги навбатдаги асари – «Она лочин видосини ҳам бугун адабиёт мухлислари зўр иштиёқ билан кутиб олди. Яқинда «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси томонидан чоп этилган мазкур роман замонамиз руҳини акс эттира олган.

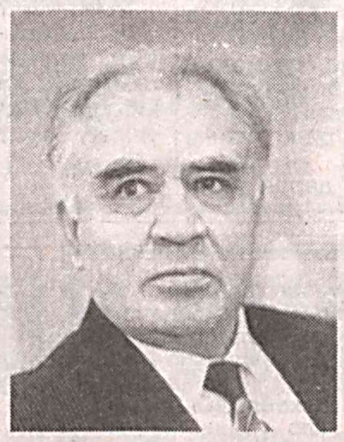

Китобни мутолаа қилган ўқувчи бир замонлар адиб қалбини қийнаган ҳақиқат билан беихтиёр баҳсга киришади. Яъни, асл илдизимиз қандоқ бўлган? Кимларнинг авлодимиз? Аждодларимиз қандай одамлар бўлган? Миллатимиз кечирган фожеаларнинг илдизи қаерда?

Шўролар даврида бобо Темур сиймосига бир ёқлама муносабатда қаралгани ёдимизда. Юртимиз истиқлолга эришганидан сўнггина бу борадаги адолат тикланди. Соҳибқирон руҳи ўз юртида шод бўлди! Бироқ, унинг авлодлари ҳақидаги кўп «тилсим»лар ўз тадқиқотчиларини ҳамон кутаётгани сир эмас. Романни мутолаа қилган ўқувчи кўз олдида хўб ажиб тарихимиз қайта жонлангандек бўлади. Соҳибқирон Амир Темур, унинг ўғиллари, невара, чеваралари... улуғ мақсадлар, ғолибона юришлар, ўзаро низолар, адоват-у, тахт талашишлар, парокандалик...

Ўтмишдошлар ҳаётига теран нигоҳи ила боққан ва энг муҳими бу мавзуда яна бир тарихий асар яратган муҳтарам адибимиз билан суҳбат қуриш ниятида у кишининг ижодхонасига йўл олдим. Заволли меҳнатдан сўнг яна қоғоз қоралаб ўтирган заҳматкаш устоз билан суҳбатимиз янги асар мавзуига уланиб кетди.

– Пиримқул ака, янги асарингиз Сизга ва кўпсонли мухлисларингизга муборак бўлсин. «Она лочин видосининг» сўнгги сўзи гарчи «видо» бўлса-да, у моҳиятан бугунги ўқувчилар учун гўё янги дарчаларнинг бирини очгандек таассурот қолдирмоқда... «Юлдузли тунлар», «Авлодлар довони» романларида Бобур Мирзо, Акбаршоҳлар сиймоси гавдаланган бўлса, янги асарингиз марказида асосан – Шоҳрух Мирзо, Гавҳаршодбегим, Улуғбек Мирзо турадилар. Мир Алишер Навоийнинг ёшлик йиллари эркин бўёқларда тасвирланган. Уч тарихий мавзудаги асар орқали ўтмишдаги уч буюк даҳо – Мирзо Улуғбек, Мир Алишер Навоий, Бобур Мирзо сиймоларини бир-бирларига маънавий ворис сифатида тасвирлагансиз. Айтинг-чи, бир пайтлар англаб етган ҳақиқатни рўёбга чиқаришга қай даражада муваффақ бўлдим, деб ҳисоблайсиз?

– Бу саволга, аввало, китобхонлар жавоб берганлари маъқул. Мен эса шўро даврида сохталаштирилган ва ноҳақ қораланган истеъдодли, тараққийпарвар темурийлар тўғрисида тарихий манбааларда битилган ҳақиқатларни баҳоли қудрат тиклашга ва уларни бадиий тасаввур кучи билан гавдалантиришга интилдим, шукурким, истиқлол шарофати билан Амир Темур ва унинг авлодларига нисбатан муносабат тубдан ўзгарди, тарихий адолатни тиклашда муҳтарам Президентимиз раҳбарлигида улкан ишлар амалга оширилди. Халқимизнинг тарихий хотирасини ҳақиқат ва адолат нурлари билан равшанлаштиришнинг энг тўғри тамойиллари белгилаб берилди. Жумладан, шўро даврида синфийлик ақидаси туфайли ноҳақ қораланган Шоҳруҳ Мирзо ва унинг суюкли маликаси Гавҳаршод бегим тўғрисидаги ҳақиқатни ёзиш менинг эзгу тилакларимдан бири эди. Яқин ўтмишда Шоҳруҳ Мирзо ва Гавҳаршодбегимни ўта мутаассиб ва жоҳил кучларга ён босган шахслар деб камситиш одат тусига кирган эди. Ҳолбуки, мен ўрганиб чиққан тарихий манбаъаларда, хусусан, Абдураззоқ Самарқандийнинг «Матлаъи саъдайн» асарида Шоҳруҳ Мирзо ва Гавҳаршодбегим ўз даврининг илғор фикрли, маърифатли ва бунёдкор сиймолари бўлганини исбот этувчи жуда кўп тарихий далиллар келтирилган. Мен романда ана шу далилларга асосландим.

Тарихдан маълумки, Алишер Навоий Гавҳаршодбегим қурдирган муҳташам мадрасада таълим олган. Кейинчалик бу мадрасани «Вақфийя» асарида қаламга олганда Навоий Гавҳаршодбегимни «Маҳди Ульё ва Билқиси узро» деб улуғлайди.

«Маҳди Ульё» – авлиё она деган маънони билдиради. «Билқис» эса Сулаймон пайғамбарнинг афсонавий гўзал ва доно умр йўлдошига берилган номдир. Билқис – мумтоз адабиётимизда аёл зотига хос гўзаллик, садоқат ва донолик рамзи ҳисобланган. «Узро» деган сўз ҳам буюклик маъносини билдирган.

Мирзо Улуғбекдай даҳони вояга етказган ота-онани ҳар қанча эъзозласак ҳам оз. Бундан ташқари Шоҳруҳ Мирзо ва Гавҳаршод бегимнинг Темурийлар шажарасини сақлаб қолишдаги ва жаҳонга танитишдаги хизматлари ҳам жуда катта.

– Темурийлар сулоласида қанчалик маънавий юксак сиймолар ёркин из қолдиргани ҳақида романда мароқ билан ҳикоя қилинади. Айниқса, Абусайид Мирзо саройида сўнгги сўзларини айтган рўзадор Гавҳаршодбегим дейдики: «Амир Темурнинг вафотларидан кейин унинг буюк салтанати қандай парчаланиб кетганидан хабарларингиз бор. Шоҳруҳ Мирзо ўғлимиз Улуғбек билан бирга ягона марказий давлатни қандай қайта тиклаганларига мен гувоҳ бўлганмен. Улар доим илму маърифат аҳлига, ҳалол одамларга таяндилар. Барча темурийларга бағрикенглик билан муносабатда бўлдилар. Халил Султон бобокалонларининг васиятига қарши бориб, оғир хатолар қилган бўлса ҳам, уни кечирдилар. Оталарининг мулкини унга қайтариб бердилар. Катта оғаларининг ўғли Пирмуҳаммад Мирзо ҳалок бўлганда унинг ўғли Қайду Мирзони Балхга ҳоким қилиб қўйдилар. Яна бир оғаларининг ўғли Аҳмад Мирзони эъзозлаб, Фарғона вилоятини унга инъом қилдилар. Ана шу тарзда барча соғлом темурийларни атрофларига йиғдилар, натижада шажара дарахти гуллаб-яшнаб, бугунги кунларга етиб келди. Деҳқонлар экадиган мавсумий экинлар бошқа. Аммо темурийлар шажараси асрдан-асрга ўтиб келаётган азим бир дарахтдир. Бу дарахтнинг қуриган шохларини олиб ташласалар майли. Сиз, Абусаид мирзо, шажара дарахтини ғўзага ўхшатиб яганаламоқчи бўласиз, бу билан унинг тирик шохларига, илдизига болта урмоқдасиз!»

Пиримқул ака, мана шу ўринда Сиз муаллиф сифатида бобомиз Темур ҳазратларидан сўнг унинг улкан шажарасиаро кураш қай даражада шиддатли бўлганини ёркин тимсоллар орқали ифода этгансиз...

– Амир Темур хонадонидаги юксак маънавий фазилатларни биринчи галда унинг ўғли Шоҳруҳ Мирзо ва келини Гавҳаршодбегим сиймоларида акс эттиришга ҳаракат қилдик. Аслида тарихий фактлар ҳам буни яққол исботлайди. Гавҳаршодбегим бу қутлуғ хонадонга келин бўлиб тушганида Соҳибқирон қайнотаси унга бир жуфт олтин сирға инъом қилади. Қайнонаси Бибихоним уларни тақиб қўяркан, шундай дейди:

– «Бу инъомнинг теран маъноси – энди ҳамиша хонадон соҳибининг гапига қулоқ солгайсиз, айтганларини сўзсиз адо этгайсиз!»

Қобил келин бу ҳикматга умри бўйи амал қилди.

Шу оддий «лавҳа»дан китобхон ибрат олса арзигулик улкан ҳикмат бор; бугун қайноталик бахтига мушарраф бўлаётган оталар Соҳибқирон бобомизнинг оиладаги шу бетимсол анъанасини давом эттирсалар қандоқ соз бўларди. Шунда оила кўрки келинлар ҳам буюк момомиз анъаналарини давом эттиришармидилар!.. Гарчи, асаримиз тарихий мавзуда бўлса-да, ҳеч қачон ўлмайдиган қадриятларимизнинг шу аснода давом этишига умид қилиб, унга замона руҳини сингдиришга ҳаракат қилдик.

– Асарда бу каби инсоний фазилатлар, миллий урфларимиз жуда улуғланган. Маърифат аҳлининг жоҳилу жангарилар устидан ғолиб келгани асарда шундай тасвирланган: «Деҳқону ҳунармандлар, олиму қурувчилар, мамлакатнинг барча маданий кучлари урушсиз яшолмайдиган жангариларга қарши курашда Шоҳруҳ Мирзони қўллаб-қувватладилар. Шоҳруҳ Мирзо ва Гавҳаршодбегим ўз ўғилларини ҳам бунёдкорлик руҳида тарбиялаган, уларнинг ҳар бирига яхши кўрган илмий-ижодий ишини қилиш учун имкон яратган эдилар». Агар шу миллий қадриятлар узлуксиз давом эттирилганида борми, бугунга келиб тараққиётимиз қанчалик юксак даражаларга кўтарилишини тасаввур этишнинг ўзи нақадар мароқли.

– Албатта! юртимиз мустақилликка эришган дастлабки кунларданоқ миллий қадриятларни тиклаш борасида қатъий саъй-ҳаракатлар бошланди. Қаранг, Улуғбек бобо Самарқандда қанчалик ҳайратомуз мадраса ва расадхона қурдириб, фанда улкан кашфиётлар қилади. Унинг инилари Иброҳим Мирзо ва Бойсунқур Мирзо ҳам умрларини илму маърифат, бунёдкорлик, эзгулик ишларига бахшида этганлар. Улар тахт талашмаган, бир-бирлари билан ёвлашмаган. Улар ҳақида кўпроқ ёзишимиз, ёш авлодга ана шу ибрат аҳамиятини тушунтиришимиз зарур. Бу тушунчалар миллий истиқлол ғоялари билан ҳамоҳанг.

Тарихдан маълумки, Амир Темурдан сўнг Шоҳруҳ Мирзо ва Улуғбеклар ҳукмронлиги даврида Турону Хуросон гуллаб-яшнаган. Халқ турмуши фаровонлашиб борган. Улкан қурилишлар қилинган. Чингизхон давридан буён қумга кўмилиб вайрона бўлиб ётган бутун бир шаҳар – Марв қайта тикланган.

Асарнинг бош қаҳрамони Гавҳаршодбегим умрининг охиригача зиёлиларга қанот бўлади. Ёш темурийзодаларнинг маърифат, маънавият чўққиларини эгаллаш йўлида жон койитади. Шоҳруҳ Мирзонинг ушбу гапларини кулоқларига сирға қилиб олади: «...сиз ҳам Бибихонимнинг салафларидансиз, бегим. Бугунги темурийлар хонадонида сиз кайвони она бўлиб қолдингиз. Полапон лочинларимизни энди сиз учирма қилмоғингиз керак».

– Эътибор берган бўлсангиз, Гавҳаршод бегим меҳр билан берган сабоғини Абдулқосим, Бобур сингари зукко неваралари берилиб тинглайди. Бироқ Абдулатиф билан Алауддавла фақат тожу тахтни эгаллаш, жангда ўлжа олиш ва айшу ишрат қилиш тафсилотларига қизиқишар, момоси илму маърифат ва бунёдкорлик тўғрисида сўзлаганда эснаб ўлтиришади.

– Илму маърифатдан йироқ Абдулатиф тезроқ тождор бўлиш ишқида ёнди.

– Абдулатифнинг очкўзлик, калтабинлиги охир-оқибат ўзининг бошига етгани тарихдан маълум. Фақат бунгача у Улуғбек Мирзодек даҳо отасининг падаркуши бўлди. Бу қонхўрлиги билан тарих саҳнасида мудҳиш излар қолдириб кетди...

– Илму маърифатдан, эзгу инсонийликдан йироқ кимсанинг тахтга чиқиб қолиши мамлакатнинг қанчалик таназзулга учрагиб, халқ бошига не балолар солиши мумкин эканлиги асарда аниқ ҳаётий далиллар ҳамда бадиий бўёқларда акс эттирилган.

Теран таҳлилга бой роман улкан даврни ўз ичига олади. Унда Соҳибқирон Амир Темур ҳаётининг сўнгги йиллари – Хитой сари юриши, йўлда вафот этишидан тортиб ёш темурийзода Ҳусайн Бойқаро Ҳирот тахтини эгаллаган давригача бўлган замонлар ҳақида ҳикоя қилинади. Романни эътибор билан мутолаа қилган ўқувчи тарихий илдизимизни чуқурроқ ўрганган сари буюк келажакка эришиш мумкинлигини тушуниб етади, деб ўйлайман...

– Бир китобхон ва адабиётчи сифатида билдирган фикрларингиз мени ҳам қувонтирди. Бошда айтганингиз – ўтмишдаги уч улуғ даҳо – Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий, Бобур Мирзо сиймоларини бир-бири билан узвий боғлайдиган тарихий мавзудаги изланишларга яхлит ҳолда қараб баҳо бериш мумкин бўлар. Бунга холис ҳакам – теран нигоҳли китобхонларимиз ва адабий жамоатчиликдир. Умид қиламанки, ўтмишда буюк боболаримиз тарихга қанчалик теран илдиз отган бўлсалар, ана шу ҳаётбахш илдизларидан баҳра олган бугунги авлодлар келажаги буюк давлатимизни қуришга, халқимизнинг шону шуҳратини оламга ёйишга қодир бўлгайлар.

Тўлқин ЭШБЕК,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

«Адолат» газетаси ўқувчиларига соғлиқ, омад ва бахт-саодат доим ёр бўлсин.
[имзо] Пиримқул Қодиров
25 феврал 2002 й.

Хотира

уйғонса гўзалдир

ИСТИҚЛОЛ ҚАЛДИРҒОЧИ

Атоқли маърифатпарвар олим, шоир, журналист, театр арбоби, мусиқашунос Саидризо Ализода бахтимиз учун курашган фидойи инсонлардан. Унинг серқирра фаолияти Ўзбекистоннинг истиқлолини яратиш, озод, ҳур ва фаровон жамият барпо этиш, халқнинг ўзлигини англашга кўмаклашишга қаратилганлиги билан ҳам эътиборга лойиқдир.

Шу боис Самарқандда маърифатпарвар олим ҳаёти ва ижодига алоҳида ҳурмат-эҳтиром бажо келтирилмоқда. Шаҳардаги Алишер Навоий номли давлат университетида Саидризо Ализода таваллудининг 115 йиллигига бағишлаб ўтказиладиган тантанали кеча шундан далолатдир.

Учрашувда вилоят ҳокими Ш. Мирзиёев сўзга чиқиб машҳур олимнинг набираси Фарҳод Ализодага ҳокимликнинг эсдалик совғасини топширди.

Ўз мухбиримиз.

Ҳам куласиз, ҳам куясиз

ЧУВ ТУШИРДИ

Қўқонлик 11 яшар Жаҳонгир исмли бола ҳақида гап чиқиб қолди шаҳарда. Айтишларича, у ота-онасидан нуқул дашном еб юраркан:

– Одамларнинг болалари муштдайлигидан пул топишга қизиқади. Сен валаки-саланг пул бер, дейишдан бўшамайсан!».

...Яқинда Жаҳонгир онасига 500 сўм пул келтирди. Онаси ундан бу пулни қандай топганини сўради. Жаҳонгир отасининг қутичада ётган эски соатини «Жаҳон бозори»га олиб чиқиб, кимгадир сотганини айтди. Она даҳшатдан қотиб қолди. Бу соат соф олтиндан ишланган бўлиб, ота уни тақиб юрмас ва неча йиллардан буён уни асраб-авайлаб келар, баҳоси эса шу кунларда беш юз минг сўмдан ортиқ турар-кан...

Илҳом ОТАМУРОДОВ,
Фарғона.

Боланинг бийрон тили

ДАДАЖОН – ОЙИЖОНИМ!

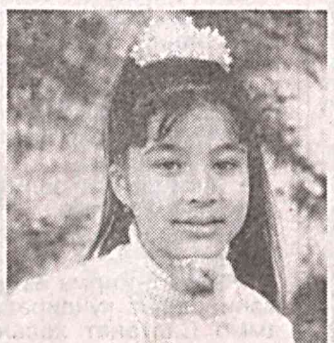

Танда жон-у, жаҳоним,
Ҳам иқболим, камолим.
Сизла нурли осмоним,
Дадажон – ойижоним.

Қалбдан эркалаб улар,
Тун-кун парвона турар.
Биз учун жонин берар,
Дадажон – ойижоним.

Бугун шўх бола-да, биз,
Суман бўй лола-да биз,
Темурий сулола биз
Дадажон – ойижоним.

ГАВҲАРХОН,
САОДАТХОН.

Афсус...

СЎНГГИ ПУШАЙМОН

(Диний экстремистлар гуруҳига қўшилиб қолган йигитнинг пушаймони)

Мен Сайхунободда зиёли оилада катта бўлганман. Отам ҳам, онам ҳам раҳбарлик лавозимида ишлашади. Улар вақт келиб мени ҳам ўқимишли бўлишимни хоҳлашар эди. Лекин афсуски, уларнинг орзулари ушалмади. Ҳозир мен олий ўқув юртида эмас, қамоқхонада жазо муддатини ўтаяпман.

Аслида бу йўлга мени дўстим етаклади. У менга «Номоз ўқисанг бизга қўшил. Биз одамларни савоб иш қилишга ундаймиз» деб қандайдир одамлар билан таништирди. Аввалига улар бизга фақат ислом илмини ўргатишди. Кейин эса қўлимизга варақа бериш, шуни тарқатишни буюришди. Варақани қанча кўп тарқатсак, шунча кўп савоб олар эканмиз.

Хуллас, билиб, билмай шу гуруҳга қўшилиб қолдим. Вақт ўтган сари бу гуруҳнинг буйруқлари ваҳшийлашиб борар эди. Ҳатто улар одам ўлдиришни ҳам «савоб бўлади», деб бизни шу ишга ундашар эди. Биз эса диний таълимотдан хабари йўқ ёшлар улар нима деса, шу тўғри, деб уларнинг буйруқларини бажарар эдик. Ҳозир қамоқхонада ўтирибману, бу ҳолга тушмаслигим ҳам мумкин эдими, деган саволни бераман ўзимга ўзим.

Аслида бу йўлга киришимнинг сабаби, ота-онамнинг эътиборсизлигида, деб биламан. Чунки, бу гаруҳга қўшилгач ярим тунгача уйга келмас эдим. Чунки бу гуруҳ кечқурун йиғилар эди. Ҳатто баъзи кунлари уйга келмай ҳам қўяр эдим. Ота-онам эса мендан қаерда бўлдинг, деб сўрашмас эди.

Агарда менда Ислом дини таълимоти тўғрисида тушунча бўлганида бу гуруҳнинг алдовларига ишонмаган бўлардим. Ахир диний китобларда ёзилганидек, инсонга озор бериш жуда катта гунох эканлигини мен кеч билиб қолдимда. Биз ёшларнинг ана шу ожиз томонимиздан бу гуруҳлар фойдаланишди. Миямизни заҳарлаб, савоб, деб бизни гуноҳ ишларга ундашди.

Яна бир сабаб эса, маҳалла, қўни-қўшнилар... Улар мени ярим кечада келганлигимни, атрофимда нотаниш болалар борлигини кўра туриб индашмади. Ҳатто гуруҳнинг топшириғи билан уларнинг қўлларига варақа тарқатганимда ҳам менга дашном беришмади.

Жазо муддатимнинг тугашига ҳам оз фурсат қолди. Лекин мен энди қайси юз билан қишлоқдошларим қаторига бораман. Менинг бу гуноҳимни улар кечиришармикин? Улар кечирганда ҳам виждоним бир умрга қийналмайдими?

Ҳурматли ота-оналар! Фарзандларингизни назорат қилишни унутманг. Улар нотўғри йўлдан юрмасин. Ана ўшанда қаддингиз букилмайди. Фарзандингиз эса сиздан бир умрга рози бўлади.

Мен эса қамоқдан қайтгач, юртим учун, Ватаним учун хизмат қиламан. Ўз гуноҳимни ҳалол меҳнатим билан ювамаан.

К...

Таҳрирсиз хат

АДОВАТ ЭМАС, АДОЛАТ ЕНГАР

Мен 1995 йилдан бери вилоят халқ таълими бошқармасида мактабгача таълим мутахассиси вазифасида ишлаб келаман. Хизмат вазифамга кўра зиммамга вилоят мактабгача таълим муассасаларидаги таълим-тарбиянинг талабга жавоб бериш-бермаслиги, ходимлар малакасининг Низом талаблари даражасида бўлишлигини назорат қилиш юклатилган. Шу билан бирга вилоят педагог ходимлари малакасини ошириш институтининг тегишли бўлими фаолиятини назорат қилиб ва амалий ёрдам кўрсатишга ҳам жалб қилинган эдим. Шу соҳадаги ишларим институтнинг мактабгача таълим бўлими бошлиғига ёқмай қолди. Сабаби, унинг хизмат ваколатига кирувчи ишларидан камчиликлар топганим бўлди. Булар ҳақида бир неча марта бошқарма ва институт раҳбариятига мурожаат қилиб, уларни ҳам огоҳлантирганман.

Хусусан, 1995 йили Қува, Риштон, Боғдод туманларидаги мактабгача таълим муассасаларида халқ таълими вазирлигининг 59-сонли буйруғи бажарилмаётганлигини ва вилоят халқ таълими бошқармаси режасига асосан буйруқ асосида Ёзёвон тумани болалар боғчаларида «Таълим тўғрисида»ги Қонун ҳамда «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» талаблари бажарилишини ҳам текширганимда қатор камчиликлар аниқланиб, айбдор мутасадди ходимлар жазоланишганди.

Аммо туман халқ таълими бўлими мудирига бу ёқмадими, бошқарма бошлиғига мурожаат қилиб, такрор текшириш ўтказдирди. Энди текширишга институт мактабгача таълим бўлими бошлиғи Холида Тўхтасиновани юборишди. У бориб, мен аниқлаган камчиликлар бўйича фактларни йўққа чиқарувчи ҳужжатлар тўплади. Лекин, уларни ишончли далиллар билан исботлай олмади. Шу сабабли ҳам Тўхтасинованинг текшируви натижалари ҳайъат кенгашида кўрилиб, жазолар ўзгаришсиз қолдирилди. Натижада гўё мен опа ва унинг яқинларининг ноқонуний ҳаракатларига тўғаноқ бўлиб қолдим. Чунки мен ўша пайтда Холида Тўхтасинованинг курс ишларини юритишда ўз манфаатини кўзлаб сохта ҳужжатлар тайёрлаши, давлат ва юқори ташкилотлардан юборилган норматив ва директив ҳужжатларни бажармаслиги, Фарғона шаҳар халқ таълими мутахассисларининг ишламасдан боғчалардан пул олганликлари масаласини кўтариб чиққандим. Улар бунинг натижасида енгил-елпи жазоланишди.

Шундан сўнг Холида Тўхтасинованинг жазаваси тутди. Мени бадном қилиш ниятига тушди. Хусусан бир гуруҳ мактабгача таълим мутахассисларини мен ҳақимда иғво хатлари ёзиб беришга мажбурлади. Лекин улар бунга розилик бермадилар. Бу ҳақда қатор мутахассисларнинг раҳбариятга берган билдиришлари бор.

Бундай усулни қўллашдан наф чиқаролмаган Холида Тўхтасинова қасос олишнинг бошқа йўлларини қидирди.

...Бир куни мен ўз ишимни давом эттириб юрган вақтимда Фарғона шаҳар ички ишлар бўлимига чақириб қолишди. Маълум бўлишича, мен 24 апрель куни услубчилар хонасида Холида Тўхтасинованни уриб, унга тан жароҳати етказган эмишман. Ваҳоланки, мен Тўхтасинова билан мулоқотда бўлган вақтимда унинг услубчиси О. Йўлчиева барча воқеадан воқиф бўлган ва ҳақиқатни баён қилган, шунингдек, Фарғона шаҳар 7-сонли болалар боғчаси тарбиячиси М. Бобораҳимованинг хона ёнидаги жойда бўлиб, ўтган гап-сўзларнинг гувоҳи бўлиб, бор ҳақиқатни билдирган бўлишимга қарамай, суд уларнинг кўрсатмаларини четлаб ўтди. Ва менга шу тариқа урди деган туҳмат уюштирдилар.

Афсуски хонадан чиқиб кетаётган вақтимда унга бир-бирлари билан кулишиб кириб келаётган шериклари М. Мўминова ва Ш. Насриддиноваларнинг «биз хонага кирганимизда Холида опа мени С. Тожибоева урди, сўкди деб» айтган сўзларидан ва олдиндан уюштирилиши лозим бўлган туҳматни асослаш учун қўлининг юқори қисмидаги тилинган жойини (олдиндан тайёрланган) кўрсатиб, барчани ишонтирган. Унинг бу ҳийлаю найрангларидан бехабар институт ходимлари мени қилмаган ишим учун айблашга ҳаракат қилдилар.

Х. Тўхтасинованинг менга туҳмат қилгани ва унинг ёлғончилигини исботловчи яна бир далил бор. У ҳам бўлса шифохонада ётиб даволанганлиги учун қатор қимматбаҳо дори-дармонларни ўз ҳисобидан ишлатганлиги тўғрисида катта суммада рўйхат тузиб, уни ундириб олиш учун даъво аризаси берган. Кейинчалик бу ҳужжатнинг сохта эканлиги, ундаги имзо даволовчи шифокорникига ўхшатиб қўйилиб, муҳр эса бошқа поликлиниканики эканлиги аниқланди. Қолаверса, рўйхатда кўрсатилган дори-дармонларнинг бирортаси Х. Тўхтасинованинг касаллик варақасида кўрсатилмаганлиги ва у ўз ҳисобидан даволаниш учун пул сарф қилмаганлигини асословчи шифохона раҳбариятининг далилий ҳужжати олинган ва бу судга тақдим этилган.

Шунингдек, мен тегишли жойга И. Аббосхонова, Г. Мусаева, Э. Легай, М. Мўминова, Ш. Насриддиноваларнинг кирдикорлари ва нопок қилмишларини ёзган эдим. Уларни фош этишда қатнашганим учун мендан ўч олишди. Яъни, ёлғон кўргазмалар беришди.

Х. Тўхтасинова вилоят прокуратурасига берган аризасида «Воқеа содир бўлган куни мен ўз хонамда ўтирганимда хонага С. Тожибоева ва О. Йўлчиевалар кирдилар. Тожибоева мени урди, сўкди деган фикр билдирган. Бутун тергов давомида менинг ва бошқа гувоҳларнинг берган кўрсатмаларида Тўхтасинова хонага чақириб келинган, деган фикрлар билдирилганидан сўнг ўз сири ошкор бўлишидан қўрқиб, кейинги кўрсатмаларини бошқаларникига мослаш учун ўзгартирган. Бу ҳолат ҳам ҳеч кимни қизиқтирмади.

Ҳурматли редакция! Халқимизда урганда сўккан ёмон, ундан ҳам туҳмат ёмон, деган гап бор. Мен ҳам туҳмат балосига учраган уч фарзандли муштипар аёлман. Ҳақлигимни бу ерда исботлай олмадим. Зора, сизнинг газетангизда хатим чоп этилсаю, масала яна бир бор мутасадди ташкилотлар вакиллари томонидан атрофлича ўрганилса, деган умиддаман.

Саноатхон ТОЖИБОЕВА,
Фарғона вилояти.

КУЁВИНИ ЎРГАН МОМО

Ёши аллақачон саксондан ошган бўлса-да, Ўтамиш бувининг шўхлиги қолмаган. Маҳалланинг ёш-яланги у кишининг ерга урса, кўкка сапчийдиган пайтларидаги хотираларига ишқибоз. Дарвозаси олдидаги супага чўккан қария бугун ҳам «гурунг беради».

– Янгироғидан эшитайлик, – дейди Кўпай муаллим.

Ўтамиш бува ўзини «бозорга солмайди».

– Роса йигирма бешда эдим, ҳаммани қийнаб куйдирадиган пайтим, аммо Салтанат холангиз мениям куйдирарди.

Кўпай муаллим «ҳо-ҳо, зўр-у» дейди теварагидаги ҳангоматалабларга кўз қисиб.

– Аввалига бир-икки гап ташладим-у, шартта совчи юбориб бошини боғлатдим. У пайтларда бунақанги кўпликка юришлар қаерда дейсиз, аммо-лекин биздақа эплаганлар йўлини топарди-да.

– Ҳа-ҳа, – кулади ёнидаги ўсмир.

– Рост, болам, бир куни тунда боғга учрашадиган бўлдик. «Қўрқаман» деди, кўндирдим. У синглиси билан ётарди, мен новдада оёғини қитиқлайман, у чиқиб келади, кесилган тутнинг тўнкасида кутиб оламан, шунга келишдик. Шундоқ қилдим ҳам, бир пайт не кўз билан кўрайки, тепамда Салтанатнинг бувиси дев-мевдай бўлиб турибди, ўзи баланд бўйли, ниҳоятда яхши кампир эди, раҳматли. Жононимиз ухлаб қолиб, ўрнига момоси чиқиб кепти дегин...

Гуррос кулги кўтарилди-ю, гиппа бўғила қолди.

– Ўлганингиз яхши, – дерди тепаларига келиб қолган Салтанат момо. – Ўз этагингизни ўзингиз кўтарганингиз қолиб, раҳматли бувимниям гўрида безовта қиласиз.

– Мен у-бу дедимми? – ўнғайсизланди чол. – Гўри нурга тўлсин, унақа кампир ҳали дунёга келмаган.

– Мен ухламагандим, синглим бир ёққа кетиб, бувим ёнимга кириб ётгандилар. Ўзингиз оёқларини қитиқлагансиз.

Йигитлар пиқирлашади.

– Ўшанда патнис билан бошингизга тушириб қолганиниям айтдингизми? – Ҳамма шарақлаб кулиб юборди. Кўпай муаллим қорнини ушлаб ҳиқилларди холос...

У. РУСТАМОВ.

Мулоҳаза

ЧОЙХОНА – МАЪРИФАТ МАСКАНИ БЎЛСИН

Чойхона қадим-қадимдан фақат чой ичиб, ҳордиқ чиқариш учун қурилган масканигина бўлмай, балки инсонларга маърифат тарқатадиган жой сифатида ҳам эътироф этилган.

Ота-боболаримиз урф-одатларига кўра, чойхоналарда гурунглар даврида ибратли ҳангомалар айтилган. Халқ ўртасида машҳур бўлган бахшилар, шоирлар, ёзувчилар, санъаткорлар, қизиқчилар ҳақидаги илк маълумотлар ҳам айнан шу чойхоналардан тарқалган. Чойхоналарда улар яратган асарлар ўқилиб, кўпчилик томонидан тингланган, эшитилган. Санъаткорлар ҳам ашулаларини аввал шундай масканларда айтиб, пишитиб олиб, сўнгра катта саҳнага олиб чиқишган. Одамлар учун чинакам маърифат ўчоғи бўлган бундай чойхоналар ораста, топ-тоза, атрофлари эса гул-у, гулзор бўлган. Чойхоналар ҳар хил безаклар билан безатилган. Турли мавзуларга оид бурчаклар ташкил қилинган, одоб-ахлоқ ҳақида ҳикматли шиорлар ёзиб қўйилган.

Ўзбек дастурхонининг кўрки, одамларни бир-бирига қалбан яқинлаштирувчи чой фақатгина чанқоқни босиб қолмасдан, балки танга куч-қувват бағишлайди, инсон руҳини тетик қилади. Шунинг учун чойхоналарда масту қилувчи ичимликлар эмас, дилларни дилларга яқинлаштира оладиган ичимлик – чой истеъмол қилинган, тансиқ таомлар пиширилган. Таомилга кўра, оилада ёшларга чой дамлаш, чой қуйиш одоблари ҳақида кенг кўламда тушунча берилади. Чойхоналарда янги дамланган чойни уч марта қайтариш, уч-беш дақиқа дам бериш каби азалий таомиллар ҳозир ҳам сақланган. Қайтарилган чойни аввал ўзига қуйиб, кейин меҳмонларга ўнг томондан бошлаб узатиш одат тусига айланган. Пиёлани тўлдириб чой қуймаслик уқтирилган. Ота-боболаримиз пиёладаги чойни бир-бирига [illegible] инсонлар авлоди эканимизни англаймиз. Мана шундай халқимизга хос удумларни ўрганадиган жой – чойхоналар ҳисобланган.

Биз бу мавзуга бежиз тўхталмадик. Чойхона-ю, чой ҳақидаги маълумотларни келтиришимиздан ҳам сезгандирсиз, азиз газетхон, бугунги чойхоналар қайси мақсадга хизмат қилмоқда-ю, фақатгина бизнинг заминимизда қадим-қадимдан одамлар йиғилиш жойи бўлиб келган ота-боболаримизнинг чойхоналари қандай мақсадларни кўзлаганини бир эслаб ўтсак.

Бугунга келиб айрим жойларда чойхона таомиллари унутилаяпти!.. Чой ўрнига спиртли ичимликлар ичилиб, маишатпарастлик одат тусига кирмоқда. Одамларнинг маънавиятига, ёшлар тарбиясига салбий таъсир этаяпти. Вахоланки, чойхоналарда одамлар тўпланиб ўзаро суҳбат қуришган, ҳунар ўрганишган. Ҳатто ёшлар қаҳрамонларнинг жасорати, халқ достонлари ҳақидаги ривоятлар тинглаб улғайишган. Бугунги кунда ҳам шундай ибратли гаплар айтилиб, ҳикматли сўзлар ёзиб қўйилган чойхоналар бор.

Телевизорда кўрсатилаётган кўрсатувларни асосан мустақиллик даврида барпо этилган чойхоналарда томоша қилишга одатланаяпмиз. Ана шу жойларда ораста, файз-у, барокотли, одамлар хавас қиладиган чойхоналар кўпайиши керак.

Ҳа, биз ҳам чойхоналаримизнинг барчасини ҳақиқий маърифат масканига айлантирайлик. Майпарастлиг-у, ўзбекка ёт бўлган бошқа одатлар эса чойхоналарда бўлмагани маъқул. Биздаги айрим одамлар билиб-билмай тақлид қилаётган Европа халқлари янгиликлар яратиш билан бир қаторда қадимий осори-атиқаларнинг ҳурмати ва қимматини жойига қўя билишади. Биз ҳам ўзлигимиз белгиси чойхоналарга самимий муносабатда бўлайлик.

Х. АБДИЕВ,
Нурота тумани.

Қатра

ЗЎРАВОНЛИККА НИСБАТАН

Чет эл фильмини кўриб қайтаётган ўсмирлардан бири шундай деди:

– Кинодаги кишининг зўрлигини қара. Бир урганда рақибини «тинчитиб» қўя қолди.

– Нимаси яхши, – дея эътироз билдирди иккинчиси. Бегуноҳ бир одамнинг умрига зомин бўлди-ку! Унинг болалари энди отасиз қолганини ўйлаб, хафалигим янада ортаяпти.

Ҳа, иккови бир нарсадан ҳар хил хулоса чиқарди. Зўравонликка нисбатан бирида ҳавас, бошқасида эса нафрат уйғонди.

Равшанбек МАМАДИЕВ.

ОНА...ЖОН...

5 октябрь. Бугун бор бўла бошладим. Буни ҳали ота-онам билмайдилар. Бир олма уруғидан ҳам кичикроқман. Аммо нима бўлганда ҳам, мен борман.

19 октябрь. Бироз ўсган бўлсам ҳам, бироз ҳаракат қиладиган аҳволда эмасман. Онам ўз қони билан мени боқмоқда. Қалбимнинг уриши секин бўлса ҳам, онам буни сезмайди.

23 октябрь. Оғзим шакллана бошлади. Ўзингиз ўйланг, бир йилдан сўнг маза қилиб кула оладиган бўламан! Тилга кирганимда: Энг аввал «Нана» сўзидан бошлайман. Энди ким мени йўқ, дея оларди?! Ноннинг ушоғи ҳам нон-да, тўғрими? Сизга бир сирни очай, мен қиз боламан. Гулларни яхши кўрадиган бўламан!..

27 октябрь. Бугун юрагим ура бошлади. Бундан кейин ҳаётимнинг охиригача дукиллаб туради. Уни завқ-шавққа тўлдираман ҳали. Мана эшитинг: дук, дук, дук!

2 ноябрь. Ҳар соатда зиғирдай ўсаман. Қўлларим, оёқларим билан ҳали бери онамга қараб юзига ололмайман, дадажонимнинг бўйнидан қучоқламайман!..

12 ноябрь. Бармоқ чиқара бошладим. Вой-бўй, мунча кичик бўлмаса! Ҳали улар билан сочи тарайман, гуллар тераман!..

20 ноябрь. Бугун онам дўхтирга борди. Бор эканимни билди. Роса севинган бўлсангиз керак-а, онажон! Яқинда қўлларингизга оласиз мени, эркалатасиз!

25 ноябрь. Ота-онам қиз эканлигимни ҳалиям билишмайди. Балки ўғил ёки эгизак кутишаётгандир. Уларга «сюрприз» бўлади. Қани энди онажонимдай қора соч, чарос кўзли бўлсам!

13 декабрь. Энди атрофни бемалол қараяпман. Фақат кўз-қоронғи қиладиман... Барибир бахтиёрман! Оз қолди кўзларим дунё юзини кўришига.

24 декабрь. Онажоним! Нега қалб уришини эшитмаяпман. Менинг қалбимни ҳам ўз ҳолига қўясизми, онажон? Жуда соғлом қизча бўламан. Тезроқ дунёга келмоқни, бағрингизда маза қилиб ухламоқни истайман. Сиз ҳам менинг тезроқ туғилишимни истаяпсизми, онажон? Онажон? Юзчаларимдан ўпиб-ўпиб упасизми? Мени яхши кўрасизми?..

28 декабрь. Онажоним! [illegible] Бой, нималар деяпсиз, онажон, ризқни Аллоҳ беради-ку! Бу ёғини Парвардигор ўйлайди.

29 декабрь. Эҳ, онажон! Нега туғилишимни истамаяпсиз? Мени хаёлингиз билан юзларингизни силашимни, сизга эркалашимни хоҳламаяпсизми? Афсус...

Оҳ, баданим оғрияпти! Қаттиқ оғрияпти! Мени қутқаринг онажон! Мени қутқаринг, онажон!.. Она...жон...

Латифалар

Рамазон кунларининг бирида бек шоир Ҳашматдан сўради:

– Ҳашмат, сенинг ҳам қарзинг борми?

– Ҳа, бор тақсир!

– Қанча, жавоб бер?

– Маҳалла баққолига минг танга, қассобга беш юз танга...

– Тўхта, тўхта?.. Мен сендан пул-у, мол қарзини сўраганим йўқ, рўзадан қарзинг борми деяпман?

Шоир Ҳашмат жавоб берди:

– Бегим, рўза қарзини Аллоҳ сўрамасмиди?! Сизнинг сўрайдиганингиз, ҳайтовур пул қарзидир?..

* * *

Меҳмед Акия қўлини ювганидан сўнг, Найзан Тавфиқ узатган сочиқнинг кирлигини кўриб, бақириб юборибди:

– Йўқ, йўқ қўлимни ҳозиргина ювдим!

* * *

Хасислиги билан ном чиқарган бой ҳар гал сайислари келиб, отларга арпа бериш кераклигини айтишганида: «Ла ҳавла», «Ла ҳавла» деяверар, ҳеч арпа бергиси келмас экан.

Бир куни аравага қўшилган отлар дармонсизликдан силласи қуриб, йиқилиб қолибди. Бой қаҳри келиб, сайисига ўдағайлабди:

– Отларга нима бўлди?

Сайис ҳам бўш келмабти:

– Нима бўларди, хўжайин «ла ҳавла»ни еявериб, «ла ҳавла қуввата» бўлди!

* * *

Жуда кўп тамаки чекадиган бир меҳмон, кетар экан, у ёқ-бу ёққа қарайверибди:

– Ҳеч нарсам қолиб кетмадимикан?

– Қолди, – дебди мезбон.

– Нима?

– Тутунингиз.

* * *

Минбарга чиқиб олиб, ҳеч тушмаётган бир шоирга залдагилар ҳар томондан гап отдилар:

– Қисқароқ қил!.. Қисқароқ!..

Шоир, бағоят босиқ бир оҳангда жавоб берди:

– Мендан кейинги киши қисқароқ қилади!

* * *

Бир фақир, қирқ ямоқ тўни билан подшоҳ ҳузурига кирибди. Унинг бу иши подшоҳга ёқмаганини кўриб, вазир дўқ урибди:

– Шоҳ ҳузурига ягири чиққан кийимда кириш айб эканини билмайсанми?!

– Подшоҳ ҳузурига йиртиқ кийимда кириш айб эмас. Билъакс бу даргоҳдан шундай чиқиш айбдир, – дебди фақир.

БЕШИК БОЛАНИ ТЕБРАТАР...

Самарқандлик Раҳим бобо Жабборов бешиксоз уста. У салкам 60 йилдан буён шу мўътабар касб билан машғул. Оддий ёғоч бешиклари билан оилаларга қувонч, тансиҳатлик, хотиржамлик олиб киради. Уста бу касбни падари бузруквори Абдужаббор отадан ўрганган. Бугун эса ўзи фарзандлари, невараларига бу ҳунарнинг энг нозик қирраларини ўргатмоқда. Шу боис Самарқанд туманининг Дукчи эшон маҳалласида яшовчи Жабборовлар оиласини бешиксозлар сулоласи деб эъзозлашади.

– Бешикда улғайган бола дардга чалинмай тез вояга етади, – дейди уста. – Чунки бешик ёғочларига азиз авлиёларнинг нафаси теккан, она алласига қоришиб кетган, бағрида илоҳий ҳарорат бор.

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

● «Даллас телесериалини бир неча иқлимда чорак миллиард киши томоша қилган. Телесериал суратга олинган Техасдаги Саутфорк ранчоси ҳозирда жаҳонгашта сайёҳларнинг севимли зиёратгоҳидир.

● Дунёда француз тилида 100 миллион одам, испан тилида 200 миллион, инглиз тилида эса 400 миллион киши сўзлашади. Италияда мактаб ўқувчиларининг 60 фоизи, Германия ва Голландияда эса 98 фоиз ўқувчи инглиз тилини ўрганади.

● Америкада йилига 40000 номда китоб нашр этилади. Бир йилда қарийб 1 миллиард дона китоб сотилади. Нью-Йоркдаги «Далтон» дўкони харидорларга 100 минг номдаги турли китобларни таклиф этади.

● БМТ ва жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ахборотига кўра, 2001 йилда СПИД касаллигидан дунё бўйича 3 миллиондан зиёд киши ҳаётдан кўз юмган, 5 миллион киши эса бу хасталикни ўзига юқтирган.

СУЛУН ҲАКИМ НАСИҲАТЛАРИ

Айтди: – Бахтли кунларида дўстларидан алоқасини узган кишига бахтсиз кунларида ҳеч ким ёрдам бермайди.

Яна айтди: – Паришонлик тўрт нарсадан юз беради: биринчи – дўстлардан айрилишдан, иккинчи – душманлар макридан, учинчиси – яхши ишлардан юз ўгиришдан, тўртинчиси – покдил одамларни хор тутишдан.

Сўрадилар: – Дўст ким?
Айтди: – Оғир кунда ёрдам берган киши.
Сўрадилар: – Дунёда энг ёмон нарса нима?
Айтди: – Юраги қора дўст.
Сўрадилар: – Юраги қора дўст нимага ўхшайди?
Айтди: – Тушга ўхшайди, тушда ажойиб нарсаларни кўрасан, аммо уйғонганингда қўлингда ҳеч нарса бўлмайди.

Айтди: Дунё сенга хуш ўтиши учун ўзингни ўткинчи ҳо-ю, ҳаваслардан асра, мол-дунёингни Худойи Таоло розилиги йўлида сарф эт, шунда пушаймон емайсан!

Имом Али ибн Мусо ар-Ризонинг «Луалуъ улмакнун» (Яширин марваридлар) рисоласидан Маҳмуд ҲАСАНИЙ таржимаси.

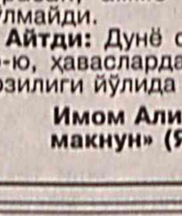

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2002 йил 26 февралдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия хисоби, статистик ва бошқа хисоботларни юритиш, шунингдек, божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қийматини белгилади. Шунга кўра:

1 АҚШ доллари 693 сўм 31 тийин.

«Селект энд М» ўзбек-америка қўшма корхонаси
ТУГАТИЛАДИ.
Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой муддат ичида қабул қилинади. Давлат статистика бошқармасидаги корхона коди – 15760751.
Телефон: 48-16-44.

БОКИРАЛИК УЧУН МУКОФОТ

Шарқий Африкада жойлашган Угандада янги қарор қабул қилинди. Унга кўра, никоҳдан ўтгунга қадар ўз иффатини сақлай олган қизга давлат томонидан мукофот берилади. Мамлакат соғлиқни сақлаш вазири Ссенбунвинининг сўзларига қараганда, ҳали бокиралик учун бериладиган мукофот қанақа бўлиши белгиланганича йўқ. Лекин бундан 500 йил аввал расм бўлган анъанага кўра, куёвга чиқадиган иффатли қизга битта эчки совға қилиш расм бўлган.

Соғлиқни сақлаш вазирлигидан олинган маълумотларда таъкидланишича, аёллардан иборат экспертлар гуруҳи қайси қиз давлат мукофотига сазовор бўлишини аниқлаб, ҳукуматга тақдим этади.

Уганда ҳукумати вакилларининг эътироф этишича, бу тадбир мамлакатда СПИД касаллигининг тарқалишини секинлаштиради. Айни пайтда Угандада бир миллион 800 минг киши СПИД билан касалланган.

КЎЗГА БУЮРТМА БЕРИШ МУМКИН

Япония олимлари жаҳонда биринчи бўлиб сунъий кўз яратишга ва уни ўтказишга муваффақ бўлишди. Маълум бўлишича, тажриба аввал итбалиқларда амалга оширилган.

Ушбу тадқиқотни Токио университети профессори Макото Асашима бошлиқ биологлар амалга оширишди. Профессорнинг гапларига қараганда, олинган натижалар келгусида кўзи ожиз одамларнинг кўриш қобилиятини тиклашга ёрдам беради.

«ДЎЗАХ МАШИНАСИ»

Америка олимлари янги, самарали қуролни яратишга киришдилар. Мутахассисларнинг фикрича, ушбу «дўзах машинаси» ўзидан шундай қўланса ҳид чиқарадики, душман бунга чидай олмасдан тезда ўз ерини ташлаб чиқиб кетишга мажбур бўлади.

Машина ўзидан турли хил қўланса ҳидларни чиқариб, тез орада катта масофага тарқата олади. Ундан фойдаланувчи душман учун қайси ҳид тоқатсизлик келтириб чиқаришини аниқлаб, зарур тугмачани босса бас. Душман томонга отилган бомба портлаб, шундай ёқимсиз ҳид тарқатадики, натижада бир неча соат ўтмай кўзланган ерда бирорта ҳам душман одами қолмайди.

ЕРИМИЗНИНГ АҲВОЛИ НЕ КЕЧАДИ?

Британия олимлари ва Норвегия экология ташкилоти вакиллари тадқиқотларининг натижаларига эътибор берадиган бўлсак, янги аср мобайнида Ғарбий Антрактидадаги музларнинг эриши оқибатида ердаги сув миқдори 1 метрга кўтарилиши мумкин экан.

Агар бу жараён тўхтатилмаса, бир неча юз йилдан сўнг ерда сув миқдори яна 4-5 метрга кўтарилади. Натижада сайёрамизда об-ҳавонинг кескин ўзгариши, кўп жойларни сув босиши мумкин. Бу ўз навбатида инсон цивилизациясига катта хавф солади.

РАҚАМЛАР ИНСОНЛАР ТАҚДИРИДА

Америка Қўшма Штатларининг учинчи президенти Томас Жефферсон таржимаи ҳолида 3 рақамини жуда кўп учратиш мумкин. Масалан, у 1743 йил 13 апрелда туғилган бўлиб, оилада 3-ўғил эди. Жефферсон мустақиллик Декларацияси лойиҳасини яратишга 33 ёшида киришган. Лузиана штатини Франциядан 1803 йили сотиб олган. Президентлик учун бўлган сайловда ўз рақибидан 3 овоз кам олиб ютқазган.

Германия канцлери Отто фон Бисмарк ҳаётида ҳам юқоридаги 3 рақами асосий роль ўйнаган. Хусусан у 3 та мактабда ўқиган, 3 та мамлакатда элчи бўлган, 3 та подшоҳга хизмат қилган, 3 та урушда қатнашган, 3 та тинчлик шартномаси имзолаган ва 3 фарзанднинг отаси бўлган. Бисмаркнинг оилавий гербида 3 та беда пояси ва 3 та дуб шохи тасвири бўлган.

Рональд Рейган тақдирига эса 7 рақами кўпроқ таъсир этганини учратамиз. Яъни у президент бўлгунга қадар 7 йил қутқарувчи бўлиб ишлаган. Шу давр мобайнида 77 кишини қутқарган. Биринчи марта Рейган 1937 йилда кинода роль ижро этган. 1947 йилда эса америка актёрлари Гильдиясига раҳбарлик қилади. 1967 йилда Калифорния штати губернатори учун бўлган сайловда ғолиб чиқди, 1970 йилда эса шу лавозимга қайта сайланди.

Рейган йилнинг 7-ойи бўлмиш июльнинг 17-числосида АҚШ президентлигига номзодини қўйди. У ўзининг 70 ёшли юбилейини президентлик лавозимини эгаллашга 17 кун қолганда нишонлаган. Рональд Рейганга биринчи маротаба суиқасд қилинганда у 70 кунлик президент эди. Ўқ президентнинг 7-қовурғасига сал тегиб ўтган. Ниҳоят Рейган 77 ёшида президентликдан кетган.

Машҳур инглиз шоири Генри Лонгфелло 18 ёшида университетни тугатган. Шундан 18 йил ўтгач уйланган. 18 йил мобайнида Гарвард университетида талабаларга дарс берган. Хотини ўлганидан 17 кун ўтгач, яъни 18 мартда вафот этди. Шоир ҳаёти давомида 18 та шеърий тўпламини нашр эттирган.

Ҳикмат

● Кўрнамакка илтифот кўрсатиш – у қадар бахтсизлик эмас, аммо қабиҳ одамдан ёрдам сўраш катта бахтсизликдир.

«Қизилқумцемент» очиқ акциядорлик жамияти юридик бўлими бошлиғи вазифасига юқори малакали юрист мутахассисни танлов асосида таклиф қилади.

Ойлик маоши юқори даражада белгиланиб, хизмат машинаси билан таъминланади.

Мурожаат қилиш муддати шу йилнинг 31 мартигача.

Телефон: (8.436) 223-41-71,; факс (8.436) 223-05-66.

МАЪМУРИЯТ.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

Қимматли қоғозларнинг Давлат Марказий депозитарийси меҳнат жамоаси мустақил депозитарийлар билан ишлаш бўлими бош мутахассиси Едгор Умаралиевга бувиси **Ширмонхон ая ҒУЛОМОВА**нинг вафот этгани муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, М. МЎЙДИНОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. М. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ, Д. Ғ. ТОШМУҲАМЕДОВА, З. Т. ТЎРАҚУЛОВ (ўз мухбир).

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона – 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими – 136-55-64.
Котибият – 136-55-96.

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси-32.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма Г– 200, Ҳажми–2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А–2

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Навбатчи– Матёқуб НАРЗИЕВ | Саҳифаловчи – Бахтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета IBM компьютерида терилди.

Босишга топшириш вақти–20.00. Босишга топширилди 19.00.